

Morten Østergaard får brug for den kugleramme, som han fik i tiltrædelsesgave af eks-minister Charlotte Sahl-Madsen.

Ministeren: Ingen garantier

Først skal der skabes økonomi i helt andre sektorer. INTERVIEW

"Som mindretalsregering kan jeg ikke udstede garantier; jeg kan kun love, at vi vil kæmpe med næb og kløer for at de planlagte besparelser rettes op så vi kan fortsætte sporet med globaliseringsstrategien, som der var bredt flertal for i Folketinget..."

Sådan lyder den nye universitetsminister, **uddannelsesminister Morten Østergaard**s melding tre uger efter, at han tiltrådte som minister. Det skete da FORSKERforum i et timelangt interview stillede ham det store spørgsmål, om *ministeren kan garantere, at regeringen vil fylde bevillingshullet 2012-13 ud efter VK-regeringen?*

"FORSKERforum beskrev i sidste måned på forbilledlig vis de bevillingsskrænter på over en mia. kroner de næste år, som rigtignok lægger et stort pres på regeringen! Det er vores plan at fylde hullet ud, og at give flere basismidler, som universiteterne og forskerne selv kan disponere over. Men det kræver, at vi får store reformer på plads, fx om skatteaftaler og trepartsforhandlinger, så der kan tilvejebringes noget økonomi til løftet", svarede ministeren.

Ministerens forsigtige udtalelse signalerede, at uverdenen ikke skal se frem til den store genopretning for 2012, men måske i 2013.

Fagforeningsfolk: Højtillidsstrategi, tak

Ministeren udtalte sig under et dialog-interview med de to universitetsformænd, **Leif Søndergaard (DM)** og **Mogens Ove Madsen (Djøf)**. Ministeren optrådte uden embedsmands-sekundanter, og det skabte respekt. Og i modsætning til sine forgængere, Helge

Sander og Charlotte Sahl-Madsen, lød omkvædet ikke "*mere konkurrence i systemet*", men derimod at systemet må til serviceeftersyn, så detailstyring og bureaukrati kan erstattes af mere forskning og undervisning.

Og den målsætning kunne uni-folket bifalde: "Den internationale evaluering i december 2009 anbefalede 'en højtillidsstrategi' overfor universiteterne – men det har vi ansatte faktisk ikke oplevet i den politiske praksis, sagde Mogens Ove Madsen (Djøf). "Fra fagforeningernes side ser vi frem til en konstruktiv fase, så FORSKERforum ikke fremover skal skrive om de trælse sager som bad management eller topstyring hen over hovedet på de ansatte..."

Ministeren svarede: "Jeg er rigtig glad for det høje forventningsniveau, for det er omdrejningspunktet for udviklingen af uddannelser og forskning. Jeg er indstillet på at såvel institutledelserne som de menige ansatte skal have vide rammer for at nå målene. Der kan laves eksperimenter, hvor der også skal være plads til at begå fejl. Hvis vi tvinger alle til at gøre det samme, kommer vi aldrig videre.

Ikke alle samfundsproblemer finder deres løsning gennem lovbehandling i Folketinget, men der skal være plads til lokale løsninger. Men samtidig er det da klart, at vi skal detailstyring og bureaukrati til livs. Og som et eksempel på tillidsstrategien kan jeg tilføje, at vi agter at gøre op med den tidligere regerings forbud mod gruppeeksamen snarest muligt" ...

Se dialoginterview side 10

jø

Forfaldsmyte? 4
Lærere fortæller om dårligere studerende efter gymnasireformen

Seniorklubben vokser 6
Andelen af +65-årige vokser, og det giver dilemma

Uni-ledelser: Ny regering lover 9
- uændrede bevillinger, mens der jongleres med, hvad der er 'basismidler'

INTERVIEW med ministeren 10
18 dage efter sin tiltrædelse måtte uddannelsesminister Morten Søndergaard svare på spørgsmål om Uni-Loven, forskerkarriere, spildtid, lange arbejdstider for uni-lærere mm.

Professionsuddannelserne 12
Hvad er perspektiverne, når uddannelserne til lærere, pædagoger og sygeplejersker nu skal samarbejdes mere med uni?

Ytringsskræk 14
Uni-bladredaktører fortæller, at forskere er blevet mere forsigtige med at udtale sig efter Marlene Wind-sagen

TEMA: Hvem er min chef?

Hvem bliver nærmeste chef 3
- bliver det en mellemleder uden kompetencer?

AU: Underleder-limbo 16
Strukturreform: Nu er organisationstoppen på plads, og turen er kommet til gulvet. Hvorfor beskrives underleders kompetencer og ressourcer ikke klart, spørger de på AU-Arts

AU-rector: Ikke et abespil 18
Der er ikke sendt ledelsesproblemer ned på institutniveauet, forsikrer Lauritz

Machiavellis Prins 30
Jo længere ledere sidder på posten, jo mere tyranniske bliver de. ESSAY

Mere blikfang 32
Hvordan forbedres universitetets image?

Der skal IKKE ANSÆTTES FLERE LEDERE, hverken undervisningsledere eller forskningsprogramledere. Hensigten er, at der skal bruges mindre på bureaukratisk ledelse og mere på det faglige.
AU-rector Lauritz Holm-Nielsen

Mens vi venter på finansloven ...

Velkommen til den nye minister, Morten Østergaard. Mentalhygiejnisk er det anderledes – det virker klart som om, at indstillingen til universiteterne, de studerende og de ansatte er anderledes hos den nye minister, end den var under den tidligere VK-regering!

Vedholdende rygter bliver bekræftet: nu skal der optages flere studerende på de videregående uddannelser og VK-regeringens ideologisk betingede forbud mod gruppeeksamen bliver afskaffet.

Ifølge det nye regeringsprogram er det regeringens opfattelse, at de studerende skal hurtigere igennem de videregående uddannelser både ved at overveje mulige positive incitamenter inden for SU-systemet og overgang fra to til tre årlige semestre.

Endvidere er det regeringens hensigt, at Barcelona-målsætningen om 1 % af BNP til forskning skal være gulv og ikke loft. Regeringen vil sikre, at universiteterne får flere basismidler og bedre mulighed for at langtidsplanlægge.

Så langt, så godt!

Der er imidlertid en række økonomiske aftaler, der udløber i den nærmeste fremtid – herunder aftalen om et forhøjet taxameter til humaniora og samfundsvidenskab. Og lige så sikkert som regeringens ønskeliste er velmenende og lang, lige så sikkert er det, at det er en mindretalsregerings fromme ønsker.

Det vil jo falde os fjernt at deltage i politiske kandestøberier, men den tanke er alligevel

nærliggende, at det ikke vil være i regeringsgrundlaget, at man skal lede efter regeringens forsknings- og uddannelsespolitik. Det bliver i stedet i finanslovsforligene fra år til år. Teknisk set lægges der op til, at den nye S-R-SF-regering fremsætter den tidligere VK-regerings finanslovsforslag 2012 og derefter stiller ændringsforslag (sandsynligvis i november/december).

*“Vi må dog luften
forsigtig optimisme
over, at der kom
signaler om opgør
med detailstyring
og knopskydningen
af øremærket
forskning m.m.*”

Den tidligere regering havde jo som oplæg til næste års finanslov en række besparelsesforslag, som den var klar til at gennemføre. Det kunne være et udgangspunkt for regeringens forhandlinger. Et andet udgangspunkt kunne være Enhedslistens forslag til forbedringer på området. Det tredje udgangspunkt er regeringens egen opfattelse af, *hvornår* der er penge til at tage fat på finansieringen af forbedringerne.

Hertil kommer den interessante problemstilling, hvilke konsekvenser det får, at SF og Radikale nu vil indtræde i forligskredsen omkring universitsloven. Hvor meget vil det forpligte

den nuværende regering til at lave meget brede forlig hen over midten? Også når det gælder finansloven.

FORSKERforums redaktører har mødt den nye minister i et dialog-interview (se *forsiden og s.10*). Vi mødte en venlig, men også meget forsigtig minister, der ikke føler sig i en position til at love noget konkret. Han konstaterer blot, at det er en forudsætning for flere ressourcer til forskning og undervisning, at store økonomiske reformer skal falde i hak, fx om skatteaftaler og trepartsforhandlinger.

Vi må dog luften forsigtig optimisme over, at der kom signaler om opgør med detailstyring og knopskydningen af øremærket forskning m.m. Samtidig skal man også bemærke, at Morten Østergaard faktisk er magtfuld hos de Radikale og tilsyneladende selv valgte posten som uddannelsesminister. Også i regeringen er han magtfuld som medlem af regeringens koordinationsudvalg og økonomiudvalg. For første gang i årevis har vi således fået en universitetsminister med magt og indflydelse.

Hvad angår regeringens ambitioner må vi dog foreløbig lade os nøje med tyding af S-SFs valgoplæg 'Fair løsning' samt regeringsgrundlaget for at finde signaler. De rejser flere spørgsmål end svar.

Men et godt ord siger, at "den gode vilje er trædestenen, der kan ændre verden". Og sådan vælger vi at anskue den nye regerings gode viljer over for forsknings- og uddannelsessektoren.

Hvem er nærmeste chef på mammut-instituttet?

Får jeg fx MU-samtale med en mellemlider uden fagligt kendskab til mit område – og uden kompetencer?

Sådan spørger man lige nu på AU-Arts

Hvem bliver min nærmeste chef med beføjelser? Hvem skal jeg fx have MUS (medarbejderudviklingssamtaler med?) – lyder spørgsmålene fra de menige medarbejdere efter AUs store strukturreform. Og især på Arts med brogede fagligheder på samme institut er der problemer.

På AU-Arts lyder ledelsens løsning på MUS-kompetencen, at det typisk vil være uddannelseslederen, som får "det nære personaleansvar", og dermed skal støtte den enkelte medarbejders kompetenceudvikling og arbejdsmiljøet.

Kritik: Gråzone

Men det løser ikke det faglige problem, siger de ansatte på gulvet. Det beskrevne ledelsesrum er en gråzone, for samtidig kan den ansatte også være tilknyttet en forskningsprogramleder, og det løses igen i en gråzone. Uddannelseslederen "tilbyder MU-samtale eft. efter medarbejderønske med inddragelse af forskningsprogramleder og kan afholde gruppeudviklingssamtaler".

Og uddannelseslederen får ikke personaleansvar, fx i tjenstlige sager (det er institutlederen), og uddannelseslederen har heller intet budgetansvar og dermed ingen reel magt. Men værre er, at det foregives, at stillingen som UFU-leder er noget, der kan klares ved siden af et almindeligt lektorjob.

De menige har altså en (mellem-)leder uden magt til at foretage reelle dispositioner, og det skaber flere problemer.

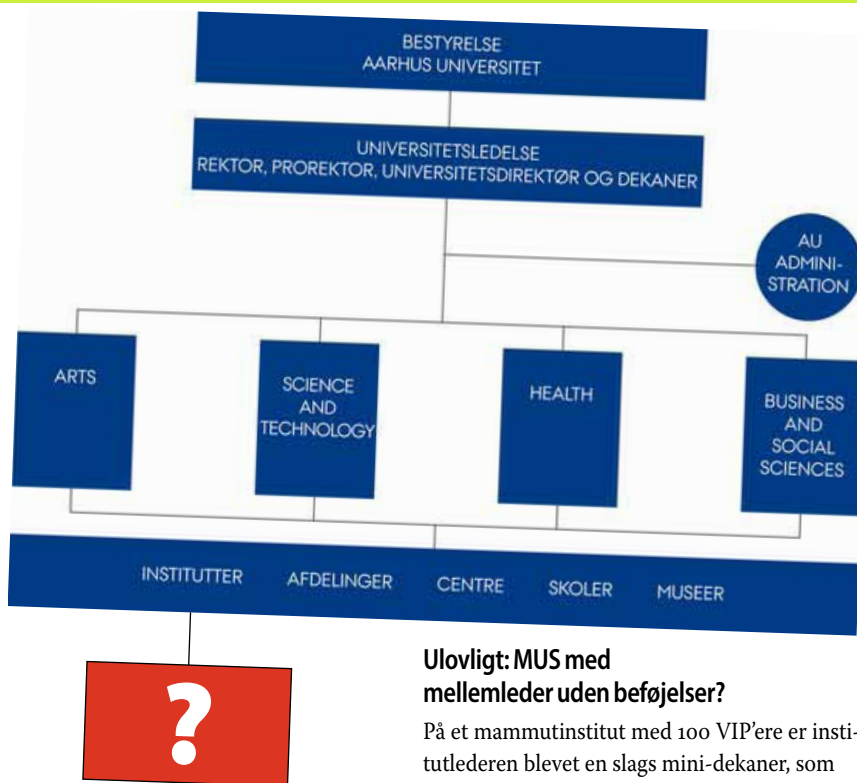
Høringskritik: Samtale med mellemlider uden faglighed og kompetence

Især på AU-Arts (tidligere humaniora) er der stor uro, fordi man risikerer at få ledere uden faglighed. Mammutfusionen betyder, at der er fusioneret fagligheder med svag relation til hinanden. Men det benægtes af dekan Mette Thunø:

"Det er ikke korrekt, at fagligheder uden relation til hinanden er blevet fusioneret. Fusionerne til netop store institutter er i vid udstrækning et ønske udtrykt ved mange medarbejdermøder, og det var et ønske, som gik imod mine oprindelige forslag om flere institutter".

Høringskritik: Krydspres mellem undervisning og forskning

Der skabes også en mudret struktur med et krydspres af forventninger fra forskellige ledere, og den enkelte medarbejders stilling og karriereplan på både forskning og undervisning mudres,

lyder institutkritikken, "idet aftaler skal træffes med flere mellemlidere: forskningsfremtid med FP-leder/centerleder, undervisningsforbedringer med UFU-koordinator" (Institut for Arkæologi mm.).

Et andet høringssvar peger på, at det er uklart, hvilket ansvar koordinatoren får, så der er risiko for, at ansvar cirkulerer rundt i organisationen: "Hvornår skal noget sendes videre til studieleder, institutleder eller programleder?" (Akademisk Råd, DPU).

AU-processen har nået bunden ...

AUs strukturreform har været kritiseret for at være topstyret, idet den startede som en fusion af først fakulteter og dernæst af fagområder. Sidst skal man så have gulvniveauet på plads i form af, hvordan institutter etableres såvel fagligt og organisatorisk. Især på AU-Arts (tidligere humaniora) er der stor uro. Her er der fusioneret fagligheder med svag relation til hinanden.

FORSKERforum spørger har læst indsigelser mod dekanens meget detaljerede organisationsplan, hvor der stilles mange spørgsmål: *Hvem bliver min nærmeste faglige chef? Hvor langt får jeg til en chef, der bestemmer? Hvem på mammutinstituttet skal jeg fx have MU-samtaler med?*

Ulovligt: MUS med mellemlider uden beføjelser?

På et mammutinstitut med 100 VIP'ere er institutlederen blevet en slags mini-dekaner, som umuligt kan gennemføre MU-samtaler med alle medarbejderne.

Flere høringssvar sår tvivl om det lovlige i at MU-samtaler skal gennemføres med personer, hvis ledelseskompeterer er tvivlsomme. Det er dybt problematisk og måske i strid med Finansministeriets samarbejdsdirektive og retningslinier for MU-samtaler. Flere typer samtaler "kan ikke sløre det faktum, at hele ideen om en udviklingssamtale undergraves, når den, der formelt sidder i lederens position ikke har reel beslutningskompetence, endsize ansvar for eller indblik i medarbejderens situation i sin helhed" (Samarbejdsudvalget, AU-Historie mm.).

Men dekan Thunø afviser, at modellen strider imod hverken Personalestyrelsens direktive om MUS eller intentionerne bag dette: "Vi har prioriteret en nær ledelse ved en mellemlider frem for en institutleder, der godt nok har haft beslutningskompetencen, men ikke har kendt den enkelte medarbejders dagligdag. Mellemlideren – i dette tilfælde en forskningsleder eller en uddannelsesleder – vil for MUS indhente information om den pågældende medarbejders fulde arbejdssituation. Under MUS kan mellemlideren tage stilling til kompetenceudviklingsønsker eller andet og bringe dem videre til institutlederen".

Se side 16-19

Politikens undersøgelse

Udvalgte spørgsmål og svar i Politiken Researchs spørgeundersøgelse, hvor cirka 2.000 VIP'ere med minimums 5 års ansættelse har svaret.

Hvilket af følgende udsagn om de studerendes studiekompetencer er du mest enig i?

- De studerendes studiekompetencer er generelt styrket i de seneste 5-10 år: 12,4 %
- De studerendes studiekompetencer er generelt svækket i de seneste 5-10 år: 37,4 %
- De studerendes studiekompetencer er hverken styrket eller svækket i de seneste 5-10 år: 40,4 %
- Ved ikke: 9,8 %

Hvilket af følgende udsagn om de studerendes faglige niveau på din uddannelse er du mest enig i?

- De studerende er generelt blevet fagligt stærkere de seneste 5-10 år: 8,5 %
- De studerende er generelt blevet fagligt svagere de seneste 5-10 år: 37,7 %
- De studerende er hverken blevet fagligt stærkere eller fagligt svagere de seneste 5-10 år: 43,6 %
- Ved ikke: 10,2 %

Hvilket af følgende udsagn om de studerendes faglige motivation på din uddannelse er du mest enig i?

- De studerende er generelt blevet fagligt mere motiverede i de seneste 5-10 år: 15,1 %
- De studerende er generelt blevet fagligt mindre motiverede i de seneste 5-10 år: 24,4 %
- De studerende er hverken blevet mere eller mindre fagligt motiveret i de seneste 5-10 år: 51,4 %
- Ved ikke: 9,1 %

Hvilket af følgende udsagn om de studerendes arbejdsindsats på studiet er du mest enig i?

- De studerende er generelt blevet mere flittige med studiearbejdet de seneste 5-10 år: 11,8 %
- De studerende er generelt blevet mindre flittige med studiearbejdet de seneste 5-10 år: 27,8 %
- De studerende er hverken blevet mere eller mindre flittige med deres studie i de seneste 5-10 år: 50,1 %
- Ved ikke: 10,3 %

(Svarene i undersøgelsen fordeler sig på: KU: 36 pct, AU: 28 pct, SDU: 16 pct, AAU: 13 % og RUC: 7 pct.)

"Flere af de nye studerende hører ikke til på et universitet".

Dette og en lang række tilsvarende udsagn, kunne man læse i Politiken, der i en stor spørgeundersøgelse har spurgt universitetslærerne om deres syn på de studerendes faglige niveau, sammenlignet med for 5-10 år siden.

Resultatet var ikke opmuntrende. Den største andel (44 pct.) mener ganske vist, at niveauet er det samme, men en næsten lige så stor gruppe (38 pct.) mener, at det faglige niveau er ringere. Ligeledes mener relativt mange, at de studerende er mindre motiverede, mindre flittige, samt at mange studerende slet ikke burde gå på universitetet.

Enslidende med FORSKERforums undersøgelse 2010

Resultatet af Politikens 2011-enquete bekræfter i høj grad resultaterne fra den undersøgelse, FORSKERforum gennemførte for godt et år siden. Her erklærede halvdelen sig enige i, at studerende har ringere faglig viden, når de begynder studiet, end de havde for ti år siden. Kun en femtedel var uenige i synspunktet, resten var hverken for eller imod.

Skylden for det ringere faglige niveau lægges i Politiken-undersøgelsen blandt andet på større optag og færre ressourcer.

Men den største skurk er ifølge uni-lærerne gymnasireformen, der trådte i kraft i 2005. Her er der igen stor genklang af FORSKERforums undersøgelse, hvor kun syv procent mente, at gymnasireformen havde forbedret de studerendes faglige indgangskvalifikationer. Med andre ord: de studerende kan mindre og mindre, når de begynder på universitetet, og gymnasireformen har kun gjort ondt værre.

Gymnasireformen som skurk

"... og det er jo højt forventeligt, at universitetslærerne siger det".

Sådan lyder det fra **Karl-Henrik Jørgensen**, rektor på Greve Gymnasium og central aktør i tilblivelsen af gymnasireformen. Han mener, det nærmest er en naturgiven logik, at faglærere er bekymrede for deres fag, og han giver derfor ikke meget for kritikken, som han tværtimod retter tilbage mod universitetslærerne selv.

"Man kan stille modspørgsmålet: hvad har I gjort for at sætte jer ind i, hvordan gymnasireformen har ændret kompetencerne hos de studerende? Det er ingen hemmelighed, at universiteterne sjældent går forrest, når studiepladserne skal tilpasses nye forhold. Som det stod for nyligt i en artikel i Weekendavisen: lærerne

underviser, som de selv er blevet undervist. Det er i hvert fald ikke helt løgn, når det gælder universitetet", siger Karl-Henrik Jørgensen.

Eleverne lærer videntilegnelse i gymnasiet

Han har dog også selv en vis rutine i at svare på kritik omkring gymnasireformen. De første par år efter reformen var præget af voldsom debat i gymnasiemiljøet, hvor en gruppe, der kaldte sig 'Reformforum' indsamlede et stort antal underskrifter mod reformen.

Kritikpunkterne var mange, men en stor del af kritikken er gået netop på nedprioriteringen af de traditionelle undervisningsfag til fordel for almen studieforberedende undervisning, kaldet AT.

Karl-Henrik Jørgensen anerkender, at den almene studieforberedelse koster lidt i forhold til undervisningen i de traditionelle fag. Men den pris bliver betalt mange gange igen på den lange bane, siger han.

"Det er rigtigt, at der er sket en reduktion i timetallet på de enkelte fag, og jeg vil da heller ikke påstå, at de studerende rent præcisionsfagligt er lige så gode. Men spørgsmålet er, om det er det, de har brug for", siger Karl-Henrik Jørgensen.

Men hvad er det så, de kan, som de ikke kunne før?

"Efter min bedste mening lærer de at håndtere videntilegnelse", svarer gymnasirektoren. "Og på lang sigt vil de stå langt stærkere. De vil stille krav om at kende det videnskabssteoretiske grundlag, undervisningen foregår på, og på den måde vil de udfordre lærerne på en helt ny måde. Jeg er nemlig ret sikker på, at mange af universitetslærerne ikke vil kunne redegøre for deres videnskabssteori".

“

Med den tilstrømning, der er, optager universiteterne en bredere gruppe studerende end nogensinde. Derfor er det meget sandsynligt, at der kommer studerende ind på universitetet, som er mindre velforberejdede og mindre motiverede".

Palle Rasmussen,
AAU-professor i
uddannelsesøkonomi (Politiken)

Universiteterne skal indstille sig på de nye vilkår

Den større studieegnethed vil ifølge Karl-Henrik Jørgensen resultere i dygtigere kandidater i den anden ende. Og de fagkundsaber, der måtte mangle ved begyndelsen af studiet, vil de dygtigere studerende hurtigt kunne indhente. Det er

Dårlige studerende

... der oplever et ringere fagligt niveau hos studerende end tidligere

blot et spørgsmål om at universiteterne indstiller sig på det.

"De skulle tage og finde ud af, hvad der foregår, og så tilrettelægge studierne efter det. Lav et ganske kort kursus i starten, hvor de studerende får, hvad de har brug for. Det kan gøres lynende hurtigt, for de unge er jo topmotiverede, når de begynder på deres studie. Så jeg forstår ikke den klynken".

Ville du selv være blevet en dygtigere student, hvis du havde gået i gymnasium nu?

"Ja, det er helt uden for diskussion", svarer gymnasirektoren. "Min evne til at diskutere og reflektere omkring det, jeg skulle lære, ville være meget højere. Jeg lærte det jo bare, jeg spurgte ikke! Nu har de en forudsætning for at være kritiske over for viden. De har større kildekritisk sans og evne til at selektare den viden, der er tilgængelig, blandt andet på nettet", siger Karl-Henrik Jørgensen.

Studieleder: Større optag - med samme gennemførelse ...

Svend Skyum, studieleder på Naturvidenskabeligt Fakultet, AU, har personligt ikke indtryk af, at de studerende skulle have ringere fagkundskaber ved studiestart. Han har ikke belæg for at sige, at de skulle være blevet dygtigere studerende. Men statistisk set er der faktisk noget, der tyder på det:

"Det interessante er, at vi har haft et kraftigt stigende optag – 60 procent på otte år. I teorien kan man ikke forvente samme succes, når man uddanner større andele af en årgang, men hos

Dårligere studerende – men bedre gennemførelse?

Lærerne giver nutidens studerende lavere skudsmål. Men virkeligheden bekræfter ikke dårlig studenterkvalitet, for gennemførelsen og frafald er faktisk i bedring. Således er andelen af studerende, der gennemfører en kandidatuddannelse på normeret tid plus 1 år steget fra 41 pct. i 2005 til 59 pct. i 2010. Tilsvarende er frafaldet også blevet mindre over den periode. Ser man på, hvor mange der gennemfører en videregående uddannelse, ligger Danmark i det hele taget godt til på den internationale skala, hvor kun tre OECD-lande har bedre gennemførelsesprocenter.

(Kilde: Notat om frafald på universitetsuddannelserne, Universitets- og Bygningsstyrelsen, maj 2010.)

De studerende er fagligt svagere, mindre flittige og sværere at motivere, siger universitetslærere i en spørgeundersøgelse.

os er gennemførelsesprocenten forblevet det samme", peger han på.

Han har personligt svært ved at hidse sig op over diskussionen om ringere eller bedre studerende: "Jeg har siddet på posten i otte år, og det her spørgsmål kommer typisk igen hvert andet år. Og så giver jeg samme svar: det er ikke noget, der fylder meget i vores diskussioner", slutter Svend Skyum.

Prodekan: Manglende motivation og flid

Thomas Michelsen, prodekan for uddannelse på Naturvidenskabeligt Fakultet, SDU, kan godt mærke forskel på studerende før og efter gymnasireformen, og han medgiver, at de faglige færdigheder generelt ligger på et lavere niveau i dag. Men det opvejes af 'det andet', som han godt kan få øje på.

"De har nogle andre kompetencer. De har bedre samarbejdskompetencer, de er opvokset med nye medier og er i stand til at udnytte dem læringsmæssigt, og så er de bedre til at se de større sammenhænge, frem for den snævre faglig tilgang, der før var fremherskende", siger han.

Hvad kan man bruge det til som kemiker?

"For en kemisk forsker har det stor værdi at kunne tænke kreativt og inddrage andre forskningsområder. Meget kemi ligger jo også i fysikken og andre fag".

Thomas Michelsen kan dog også nikke til synspunktet vedrørende de studerendes flid og motivation: "Manglende motivation og flid er

noget, jeg godt kan genkende. Der er ingen tvivl om, at de unge kræver højere motivation for at kunne engagere sig. Det er en udfordring for os".

lah

Uni-læreres personlige kommentarer til Politiken-enquete

- "De svageste studerende var for 5 år siden på 1.g-niveau, nu er de nede omkring 4. klasse".
- "Mange ender med at få en fin nok eksamen på papiret, men hvis du graver i, hvad de faktisk har lært, så bliver du sørgelig til mode".
- "De stakkels studerende er simpelt hen for dårligt rustede til at kunne gennemføre et universitetsstudium".
- "Universitetet er blevet en pølsefabrik og et springbræt til en god hyre – selv med ringe kundskaber".
- "Efter gymnasireformen har vi oplevet en markant mindre abstraktionsevne, og de studerende er absolut ikke indstillet på at forberede sig derhjemme".
- "De studerende er sikkert blevet dummere, men de faglige krav er nu også blevet sænket parallelt hermed".
- "Vi har aldrig haft bedre studerende end nu – selvstændige, kritiske og flittige".

Andelen af fastansatte forskere over 65 år er steget markant de seneste år. Både ledere og

Kan man presse en medarbejder til at trække sig på grund af alder, og er det overhovedet en god ide? Det spørgsmål bliver stadig mere aktuelt for universitetsledere over det ganske land, for andelen af fastansatte forskere er vokset markant. Ved udgangen af 2006 var 5 procent af lektorerne over 65 år, tre år senere var tallet vokset til 8 procent. På professorområdet er der sket en tilsvarende stigning fra godt 9 til 14,5 procent.

Samtidig kan man se den stik modsatte tendens, når man kigger på den helt unge aldersgruppe. Andelen af lektorer under 35 er således næsten halveret på tre år fra knap 5 til 2,5 procent.

Det giver svære overvejelser hos både ledere og tillidsrepræsentanter. Reglerne er klare: man kan ikke tvangspensionere medarbejdere på grund af alder, og ofte giver det heller ikke faglig mening at skille sig af med erfarne og meriterede forskere. Men samtidig står det helt klart, at ældre medarbejdere, der bliver hængende, er med til at holde unge forskere hen i løsansættelser.

SDU-dekan: Dilemma

"Jeg er i syv sind. På den ene side er det meget problematisk, at så mange forskningstalenter har så svært ved at komme videre. Især på kvindesiden oplever vi mange, der står af. Samtidig bryder jeg mig ikke om, at vi jager ældre medarbejdere, der er sundere end de nogensinde har været og lever og ånder for deres undervisning.

Jeg kan komme med mange eksempler på folk, der stadig er i fantastisk vigør", siger **Henrik Pedersen**, dekan på Naturvidenskabeligt Fakultet, SDU.

Det vil kræve en mentalitetsændring hos bevillingsfyrsterne - både ledelsen og vores egne kolleger. I stedet for at hente løstansatte ind, kan man benytte den ekspertise, der findes på instituttet og købe timer hos kollegerne. Ledelsen bør mande sig op til at give de folk, der har fået store bevillinger, besked på at huske, hvor de er ansat

Tillidsmand Bjarne Andresen

Han lægger ikke skjul på, at han generelt gerne vil fremskynde generationsskifterne. De ældre medarbejdere får at vide, at de har ret til at blive, men at der gælder samme hårde krav om undervisning og fremskaffelse af eksterne midler. Samtidig bliver en udvalgt skare tilbudt attraktive emeritus-ordninger med løn jf. reglerne om senior-ordninger. På den måde bliver der plads til yngre forskere, samtidig med at man holder en krog i erfaringen.

"Vi har fået vores interesser til at mødes. De var formentlig blevet siddende, hvis ikke de havde fået emeritus-tilbudet. Men jeg tror, at de har været trætte af at skulle så mange ting, selvom de er blandt de bedste videnskabsfolk", forklarer Henrik Pedersen.

AU-tillidsmand: Ledelsen har uofficiel grænse ved 70 år

Tillidsrepræsentant på Science-fakultetet på AU forsøger også at finde det rette ben at stå på i hensynet mellem ældre og yngre: "Jeg prøver jo at tilgodese begge synspunkter. Ledelsen har jo sat en uofficiel grænse ved de 70 år, hvorefter de arbejder for, at folk skal trække sig - uden at jeg vil gå i detaljer med, hvordan. Vi havde frygtet, de også ville begynde at gå efter dem under 70, men det har der ikke været tendenser til", siger Finn Folkmann.

Han mener dog samtidig, at det ofte kan være en udmærket ide, at ældre medarbejdere lader sig pensionere og i stedet benytter sig af de emeritus-ordninger, som man også kan få på AU.

"Pensionsordningerne starter jo i de år, og så kan folk fritages for undervisning, og komme og gå som de vil. Jeg synes det er en udmærket løsning. Men der kan være nogle få, der ikke kan indse, at de måske selv burde gå", siger han.

KU-dekan: Ældre bedre til at skaffe eksterne penge

De mange ældre forskere er et særligt udbredt fænomen på NAT-området. Det kan ifølge Brian Bech Nielsen, dekan på AU-Science, skyldes, at forskerne her har relativt nemmere ved at finde ekstern finansiering.

"Hvis det er svært at hive penge hjem, så er det også sværere at udfolde sig forskningsmæssigt. Så jeg kunne godt forestille mig, at de mange ældre forskere er en effekt af en bevillingsmæssig mere favorabel situation", siger han.

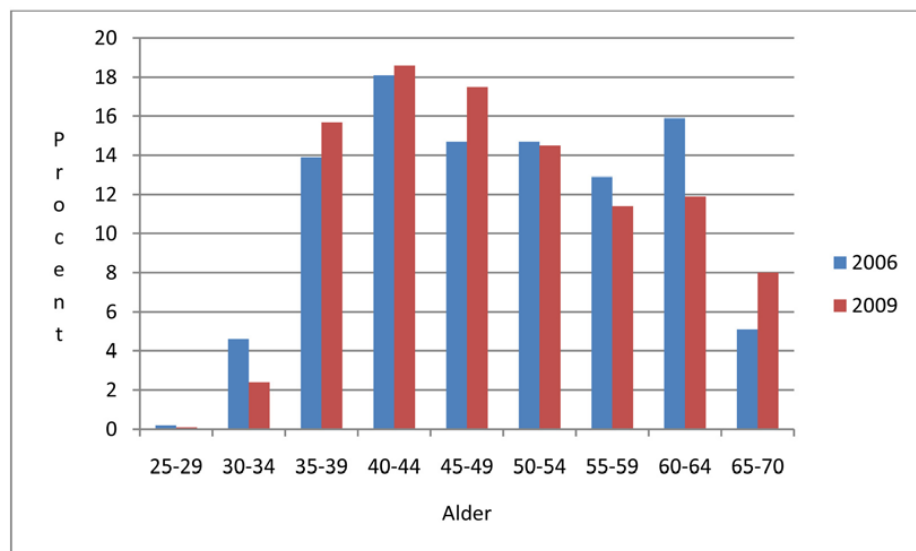
Bech Nielsen genkender helt det skisma, hans kollega på SDU Henrik Pedersen beskriver, hvor man på den ene side står med et væld af unge talenter, og på den anden side ældre forskere, der kan holde mange år endnu.

"Rigtig mange af vores ældre forskere er både sprælske og initiativrige. For eksempel har vi lige fået to grundforskningscentre, begge hjemtaget af folk, der er 60+. Men samtidig må man erkende, at der skal være en fødekæde, hvor man får unge ind i systemet. Derfor er vi i gang med at opbygge en kultur, hvor det bliver naturligt at gå i dialog og diskutere, hvad der skal ske, allerede når folk runder de 60", siger han, og nævner emeritus-ordningerne som en oplagt løsning, som der allerede gøres meget brug af.

KU-tillidsmand: Afgående lektorer erstattes af løstansatte ...

En væsentlig detalje på NAT-området er dog

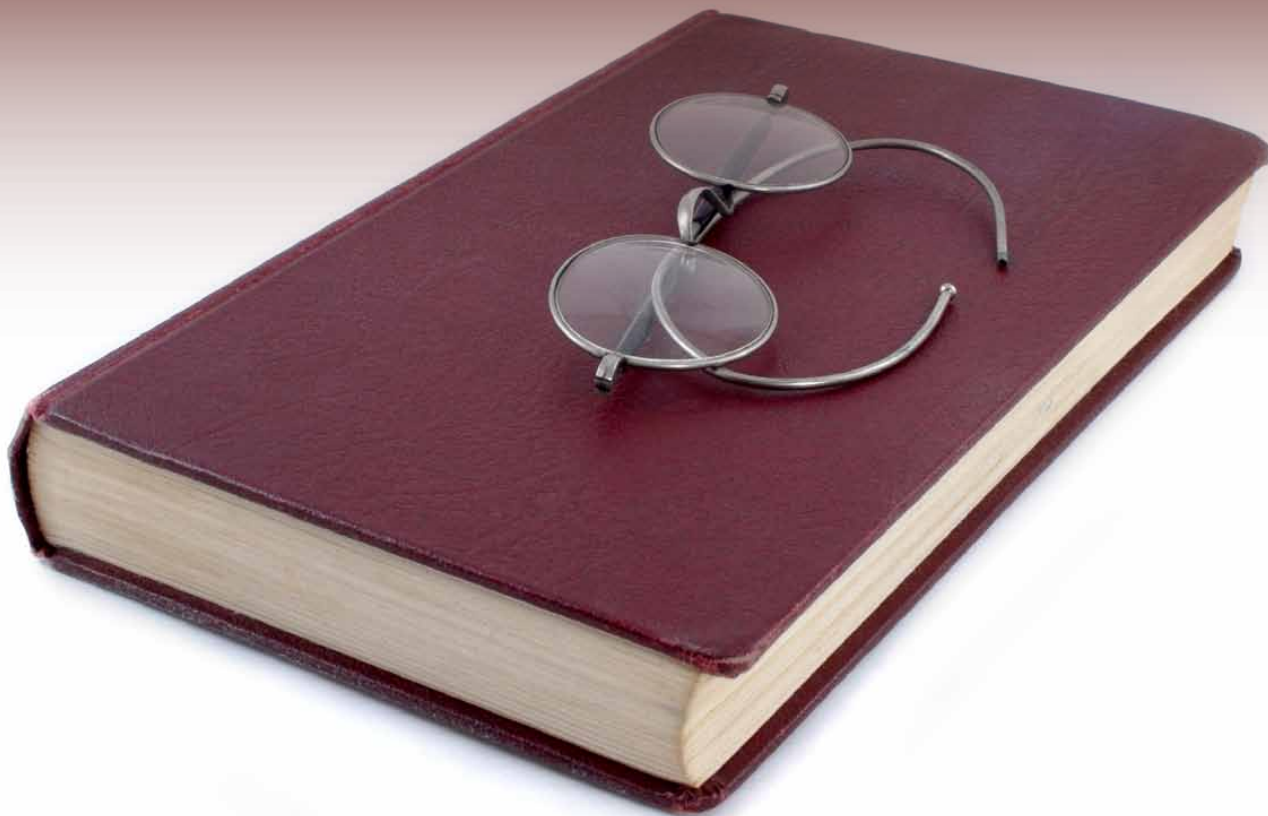
Aldersfordeling i forskerstabene på lektorniveau ultimo 2006 og 2009

Der er blevet flere lektorer i den helt ældre gruppe, mens det for de unge er gået den modsatte vej. (Kilde: Bertel Ståhle: En forskerstab i vækst)

ben vokser

TR'er er i syv sind, for de ældre holder sig godt, men samtidig holder de unge forskere ude

også, at det samlede antal af lektorer på landsplan er faldet markant. Samtidig viser andre tal, at antallet af post.doc.-ansættelser er i kraftig vækst. Med andre ord: de afgående lektorer erstattes i stigende grad af løstansatte.

"Under normale omstændigheder ville der komme nye ind i den anden ende. Resultatet nu er, at de gamle bliver mere dominerende", konstaterer tillidsrepræsentant Bjarne Andresen fra KU NAT, der er stærkt utilfreds med udviklingen.

"Det er katastrofalt. Folk har brug for at blive fastansat i en ung alder, og det er helt urimeligt at holde dem fast i åremålsansættelser til de er kommet op i fyrrerne. Folk lægger så meget energi i deres arbejde og fortjener at få en fast stilling", siger han.

Han mener, at man på institutter og fakulteter bør være mere risikovillige og bruge eksterne projektmidler på fastansættelser. Men også de enkelte bevillingsmodtagere har ifølge Andresen et ansvar for satsningen på fastansat arbejdskraft.

Mentalitetsændring hos bevillingsfyrsterne

"Det vil kræve en mentalitetsændring hos bevillingsfyrsterne – både ledelsen og vores egne kolleger. I stedet for at hente løstansatte ind, kan man benytte den ekspertise, der findes på instituttet og købe timer hos kollegerne. Ledelsen bør mande sig op til at give de folk, der har fået store bevillinger, besked på at huske, hvor de er ansat", siger Bjarne Andresen.

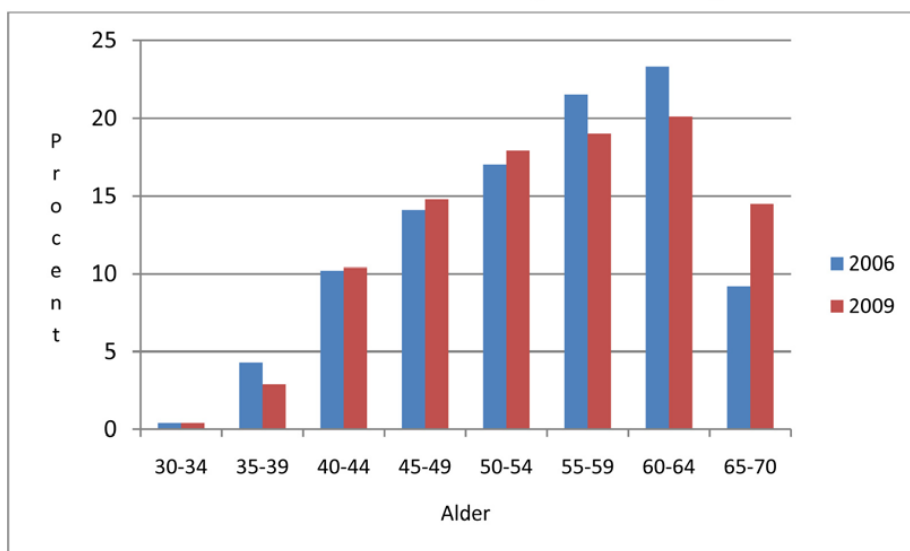
Dekan Brian Bech Nielsen deler for så vidt Bjarne Andresens utilfredshed:

"Personligt er jeg ikke glad for, at folk skal runde 40, før de får en fast stilling. Jeg mener, midten af trediverne er et fornuftigt udgangspunkt for en fastansættelse", siger han. Han medfører, at der kan ligge en forklaring i tendensen til at løsansætte de unge, frem for at tilbyde faste lektorater. Og det er en udvikling, han gerne vil forsøge at gøre op med:

"Det er min personlige opfattelse, at med henblik på at få alderen sat ned og tiltrække de dygtigste unge mennesker, så bør vi på naturvidenskab ansætte flere lektorer frem for løse ansættelser. Det er de overvejelser, vi går med nu, og så må vi prøve at strikke det sammen til en økonomisk model. Men vores opfattelse er, at det kan lade sig gøre, og at det er nødvendigt", siger Brian Bech Nielsen.

lah

Professorstabens aldersfordeling ultimo 2006 og 2009

Hos professorerne er tendensen den samme: flere af de helt gamle og færre af de helt unge. (Kilde: Bertel Ståhle: En forskerstab i vækst)

Den nye S-R-SF-regering skal finde 1 mia. kroner til forskning i 2012, hvis man vil fylde hullet op efter VK-regeringen. Det skal teknisk gøres ved, at regeringen fremsætter den tidligere regerings finanslovsforslag 2012, og derefter stiller ændringsforslag (sandsynligvis i november).

KRYSTALKUGLEN

Efter valget har regeringen været meget tavse, og man har måttet ty til *nærlæsning* af S-SFs valgoplæg 'Fair løsning' samt regeringsgrundlaget for at finde signaler. Det har gjort uni-ledelserne til optimister, fremgår det af et brev til den nye uddannelsesminister. Heri tolkes regeringsgrundlagets løfter som et positivt løfte om, at der ikke vil ske et fald i forskningsbevillingerne fra 2011-2012.

"Det er uni-ledelsernes opfattelse, at bevillinger på samme niveau som i dag var det løfte, som regeringspartierne gik til valg på, i modsætning til den tidligere regering, der havde lagt op til en beskæring på over 800 mio. for at komme ned på 1 %-målsætningen", forklarer rektortalsmand Jens Oddershede.

Masser af nye studiepladser

Regeringsgrundlaget giver ikke indikationer om, *hvordan* bevillingshullet fyldes ud, men der mangler ikke ambitioner på aktivitetssiden: S-R-SF vil oprette 10.000 flere studiepladser ved de videregående uddannelser frem mod 2020, så man kan opfylde en ny målsætning om, at ikke kun 50 pct. af en ungdomsårgang, men 60 pct. skal have en videregående uddannelse (og 25 pct. skal gennemføre en lang videregående uddannelse).

Taksameterforhøjelsen (for gruppe I med humaniora og samfundsvidenskab) udløber i 2012. *Hvad siger rektorerne til flere studerende med lave taksametre?*

"Det håber jeg sandelig ikke. Jeg går da absolut ud fra, at politikerne forlænger taksameterforhøjelsen", svarer rektortalsmanden. "Vi har tidligere fået et folketingsflertals opbakning til forhøjelsen, under forudsætning af at vi forøgede undervisningsmængden. Og det har vi gjort, hvad jeg går ud fra at en kommende rapport om taksameter-systemet vil vise", svarer rektortalsmanden.

Med forøget optag i de kommende år kan man være bekymret for, om der kommer tunge studerende ind, som er særligt ressourcekrævende?

"Det kan gerne være, men universiteterne vil ikke kræve ekstrabevillinger af den grund. Vi vil stille os tilfredse, hvis vi bare kan få forlænget taksameter-løftet efter 2012 – selv om forskellige rapporter har vist, at alle taksametre (trin I, II; III) er underfinansierede og må trække fra vores forskningsbevillinger".

LÆSERBREV

Ny regering med den gamles politik?

Det er selvfølgelig lovende, at vores nyudnævnte uddannelsesminister, Morten Østergaard (R), vil give universiteterne mere frihed, som man kan læse i medierne for tiden. Vi kommer fra en tid med en universitetspolitik baseret på konservativ kæft-trit-og-retningsromantik og tvungne pseudoliberal analogier mellem videnskab og marked. Men vi skal ikke glemme, at reformerne vi lider under er baseret på et bredt flertal, det vil sige, at dette konservativ-liberale sammenkog er tilsat et kraftigt stænk klassisk betonpaternalisme a la socialdemokrati. Her er devisen som altid, at hvis samfundet yder noget for dig, så må du yde noget tilbage.

Ministeren i den nye 'røde regering', signalerer, at denne form for styring næppe er forbi. For eksempel skal der ændres på universiteternes angiveligt forældede meriteringsmekanismer. I bedømmelsen af forskeren skal den peerreviewede tidsskriftartikel sidestilles med at starte egen geschæft på det private marked. Mange års erosion af det danske universitetssystem har allerede resulteret i en devaluering af fremlæggelsen af reelle videnskabelige resultater.

Fremtidens forskere - mig selv inklusive - ved, at de udenomsakademiske aktiviteter rent faktisk er meriterende i forhold til f.eks. ansættelse og anerkendelse, hvorfor vi også opsøger massemediernes opmærksomhed, starter forlag

og konsulentvirksomheder, o.s.v. Pointen er, at dette ikke er en tendens, som ligefrem bør belønnes fra politisk side, egentlig er den et sygdomstegn.

Universitetsansattes to hovedopgaver bør være følgende i nævnte rækkefølge.

- 1) At fremlægge videnskabelige resultater.
- 2) At være dygtige og veldidte undervisere, der gør en forskel i de studerendes liv.

Alt det andet, inklusive formidlingen til den bredere offentlighed, er sekundært. Uddannelsesministeren bør træde i karakter og hjælpe universiteterne med at styrke disse kerneområder, og universitetsverdenen bør benytte den lidt mere bløde og åbne tid efter magtskiftet til klart at melde ud, hvilken form vi ønsker den lovede frihed skal tage. Frihed til at gøre som ministeren ønsker er ikke frihed.

Mere præcist kan vi ikke tillade den nye regering at fortsætte den hidtidige regerings stil med «brede» forlig på universitetsområdet, hvis disse gennemtrumfes med ideologiske hensigter og uden respekt for, at universiteterne selv ved, hvordan de skal blive bedre til det, de gør bedst.

Martin Mose Bentzen, ph.d. i filosofi, ekstern lector, CUID, Roskilde Universitet.

Uni-ledelserne: Regeringen lover

bevillinger. Men der jongleres med begreberne for, hvad der er 'basismidler', konstaterer rektor-talsmand Jens Oddershede

MINISTEROVERDRAGELSE 3. september: Universitetsdirektør Jens Peter Jacobsen fra ministeriet fortæller om den nye regerings politik til formanden for de danske uni-bestyrelser, Michael Christiansen og rektor-talsmand Jens Oddershede. I midten skimtes departementschef Uffe Toudal Pedersen

Uni-ledelserne: Afskaf akkrediteringssystemet

Regeringsgrundlaget fortæller, at regeringen vil løse for den stramme detailstyring af universiteterne, herunder evaluere det stærkt kritiserede (ressourcekrævende) akkrediteringssystem.

"Uni-ledelserne oplever akkrediteringssystemet som detailstyring og administrativt meget tungt med statistikindsamling og -kontrol. Ledelserne vil have afskaffet denne centrale institution og erstattet den med lokal styring og stikprøvekontrol, hvis ministeriet er i tvivl om noget", siger Oddershede.

"Og så ser vi da gerne et opgør med danske politikeres særlige opfindelse, nemlig relevanskriteriet som forudsætning for godkendelse af uddannelser. Det er ikke i overensstemmelse med den europæiske tradition. Og sagligt set er det en underlig ide, at nogle kan forudsige, hvad der er relevant i fremtiden? Og hvem er i øvrigt kvalificeret til at gøre det?"

Midler designet til bestemte områder er ikke basismidler i vores terminologi - det er strategiske midler.

Jens Oddershede

Regeringsgrundlaget: Vækstmotor

Regeringsgrundlaget taler om at forskning skal skabe vækst, og det lovedes, at regeringen vil leve op til Barcelona-målsætningen om mindst 1 pct. af BNP til forskning. Der antydes ikke et drastisk

brud med VK-regeringens bevillingspolitik, når der fx tales om forskning som 'vækstmotor' eller om at Danmarks skal satse på innovation udmøntet i en egentlig innovationsstrategi, i 'et nationalt partnerskab mellem universiteter, erhvervsliv og offentlige myndigheder'.

Der skal ses 'pragmatisk' på grænserne mellem den private og den offentlige sektor. Forskningen skal 'nyttiggøres', fx skal der udvikles modeller for erhvervsamarbejde, der er meriterende for forskeren. Men øremærkning af forskningsmidler vil fortsætte, når der fx skal laves erhvervsforskningscentre med udgangspunkt i styrkepositioner og indsatsområder.

Basismidler og strategiske midler

Hvordan forskningsbevillinger skal bevilges til, står der i regeringsgrundlaget: "Ved tildeling af nye forskningsmidler vil regeringen sikre, at universiteterne får flere basismidler og bedre muligheder for at langtidsplanlægge. Basismidlerne skal sikre grundforskning og dermed udbud af uddannelser på et højt internationalt kvalitetsniveau.

Den strategiske forskning skal kanaliseres ud på langt færre indsatsområder, der afspejler Danmarks styrkepositioner, i armslængde fra det politiske system".

Hvis man vil vide nærmere, hvad det betyder, kan man ty til S-SFs valggrundlag. Heraf fremgår det, at nye basismidler til forskning prioriteres til at opbygge fire nye strategiske erhvervsforskningscentre med fokus på velfærdsteknologi,

miljø, klima samt sundhed og forebyggelse. Det er områder med et stort vækstpotentiale, ikke mindst i form af øget eksport, hedder det.

Når strategiske midler kaldes basisbevillinger

Det hedder i S-SF-planen, at erhvervsforskningscentre samlet skal tildeles 500 mio. som "fri midler" af de kommende års nye basismidler. De defineres således som basismidler på trods af, at de ikke er frie midler til egendisposition, men skal bevilges til udvalgte forskningsområder og efter en udbudsrunde, hvor universitetet med det bedste tilbud vinder centret.

Men det er ifølge universitetsrektorerne en uklar terminologi:

"Midler til øremærkede satsninger på bestemte felter og som udbydes i konkurrence er ifølge klassiske definitioner ikke frie midler til universiteternes egendisposition. Midler designet til bestemte områder er ikke basismidler i vores terminologi - det er strategiske midler", forklarer Oddershede.

Er gråzone-terminologien uklar, fordi det hermed bliver nemmere for politikerne at opfylde 60-75 pct.s målsætninger om andelen af basismidler?

"Definitionsproblemet er jo ikke nyt; det var der også under den tidligere regering. Om motivet til at indføre gråzonen må FORSKERforum spørge politikerne om", svarer rektortalsmanden.

(Foto: Signe Alvarez)

18 dage efter sin tiltrædelse mødte den nye universitetsminister, **uddannelsesminister Morten Østergaard**, de to universitetslærerformænd, **Leif Søndergaard (LS, DM)** og **Mogens Ove Madsen (MOM, Djøf)**. Det skete i et 'dialoginterview' hvor de to parter diskuterede nogle udvalgte emner, som uni-formændene havde tematiseret på forhånd. Ministeren optrådte uden embedsmænd.

Uni-Loven: Medbestemmelse og valgte institutledere

LS (DM): Ifølge den seneste revision af Uni-Loven skal ledelserne give medarbejderne 'medindflydelse', men i en mere formel end reel udgave. Støtter ministeren en ændring af Uni-Lov, så de ansatte får reel medbestemmelse på forskningsprioritering, ressourceallokering, strategiplaner m.m.?

M: Jeg håber, at uni'erne har taget signaler til sig fra lovrevisionen. Uni-ledelserne er blevet pålagt at indarbejde bestemmelserne om mere medindflydelse til såvel ansatte som studerende i vedtægterne, og det skal ske inden 1. marts. Samtidig skal vi have et eftersyn af styrings- og bevillingssystemer samt akkrediteringssystemet. Herefter ser jeg frem til at drøfte Uni-Loven i uni-forligskredsen – som R og SF nu også træder ind i – om vedtægterne lever op til ambitionerne.

Der skal være plads til forskelligheder i, hvordan man griber det an på det enkelte uni.

LS (DM): Det lyder meget rigtigt, men der skal vel være nogle minimumsstandarder for

medbestemmelsen, hvor de ansatte garanteres reel medbestemmelse på de centrale områder, så vi ikke har uni'er, hvor ledelsen kun vil give meget lille medbestemmelse...

M: I mine øjne er der musik i at ansvarliggøre institutionerne hvad angår øget medindflydelse og med en vis metodefrihed, på samme måde som nogle uni'er bruger andre undervisningsformer...

LS, (DM): Støtter ministeren, at de menige får større indflydelse på valg af institutleder?

M: Nu må vi afvente og se de ændrede vedtægter og så drøfte i forligskredsen. Det er i mine øjne åbenlyst, at man kan få bedre resultater igennem mere medindflydelse til de ansatte og studerende. Hvis nogle institutioner gerne vil indføre en udvidet medindflydelse på valget af institutleder, så fint med mig. Men ledere kan altså også være inddragende og have legitimitet uden at være valgt...

Ung forskerkarriere

LS (DM) & MOM (Djøf): En forskerkarriere er risikofyldt og lang: De heldige er 40 år, før de får fast ansættelse som lektor - efter midlertidige stillinger som videnskabelig medarbejder, ph.d, postdoc eller/og adjunkt. Og de uheldige lander i en blindgyde, hvor de må springe fra det ene løse job til det andet?

M: Jeg hører ofte yngre forskere fortæller om tidsbegrænsede ansættelser og begrænsede karriereudsigter, som gør det uattraktivt at søge en forskerkarriere. Og vi skyder jo os selv i foden, hvis vi ikke udnytter den højtuddannede arbejdskraft, for ellers står vi til at tabe i den globale konkurrence.

Jeg vil engagere mig meget i diskussionen om barrierer. Det behøver dog ikke alene være lovgivningen, men universiteternes administration, som kan være et problem.

LS (DM): Det er helt korrekt. Det er faktisk sådan, at uni-ledelserne er uvillige til at oprette faste stillinger; man benytter sig hellere af tidsbegrænsede ansættelser som fx postdocs. Og ledelserne er også overforsigtige; de er uvillige til at oprette faste stillinger på eksterne bevillinger, som ellers er relativt sikre.

Ulempen ved de meget begrænsede rådsbevillinger sættes i relief af, at det især er meget svært for yngre forskere uden en lang publikationsliste at få gang i forskningen. Det er veletablerede forskere, som vurderer ansøgningerne inden for sikre paradigmer - det er svært at komme som ny og med nye tanker.

M: Jeg er helt opmærksom på, at vi både skal have kvalitet og armlængde i bevillingssystemet. Samtidig skal det ikke bare være alenlange cv'er, der slipper gennem nåleøjet. Der skal være nogle klare stier for yngre forskere.

Vi er også stålsatte på at få bedre samarbejde mellem universiteterne og erhvervslivet. Måske er det kontroversielt for nogle, men vi foreslår, at det skal være mere meriterende i forhold til uni- og forskerkarrieren at have været privatansat, fx som forskningschef eller efter at have bragt sin ph.d.-viden videre til en ekstern institution.

Flere studerende til lave taksametre 2013?

MOM (Djøf): Regeringsgrundlaget har ambitioner om, at flere unge skal have en universitetsuddannelse; 25 pct. skal have en lang videregående uddannelse. Det harmonerer imidlertid ikke med, at bevillingsoversigten 2012-13 fortæller, at der opstår en bevillingsskrænt på 1,3 mia. i 2013, især fordi taksameteraftalen om forhøjede taksametre (til takst 1: humaniora og samfundsvidenskab) bortfalder.

M: Vi har hævet ambitionsniveauet historisk højt med målsætningen om, at 60 pct. af en ungdomsårgang skal have en videregående uddannelse. Det kræver en indfasning af flere studiepladser, uden at det sker på bekostning af kvaliteten. Der er en sammenhæng mellem studiekvalitet og gennemførelse og at dette selvfølgelig hænger sammen med om studierne har økonomi. Der er en undersøgelse i gang af, hvad der kom ud af taksameterløftet 2007-12), og det indgår i drøftelserne; peger den på, at taksameter har betydning for kvaliteten, så går vi efter forhøjelse fra 2013. Hvis regeringen ikke kan få flertal, så står vi tilbage med et problem.

Men et øget optag skal rigtignok håndteres med variation i undervisningsformer på samme fag og uddannelsesniveau. Når vi har samlet flere institutionstyper – universiteter, professionshøjskoler, kunstneriske uddannelser – under samme ministerium, er det ikke for at ensrette eller strømline. Det er snarere for at styrke mangfoldigheden i det samlede uddannelseslandskab; at skabe øget mobilitet mellem uddannelsesstederne.

Forskningspuljer og spildtid med ansøgninger

LS (DM) & MOM (DJØF): Regeringsgrundlaget taler om tildeling af nye og flere basismidler. Men hvordan vil Uddannelsesministeren på den ene side give universiteterne 'flere basismidler' og på den anden side øremærke 500 mio. til 4 erhvervsforskningscentre på vækstområder, jf. S-SFs valgoplæg?

M: Det er nødvendigt at rydde op i knopskydningen af programmer, så vi får færre og større programmer, og det skal så hæftes op på vores innovationsstrategi med deltagelse fra uni som erhvervslivet samt udenlandske partnere. I et nationalt partnerskab skal vi nyttiggøre forskningen med det omkringliggende samfund. Vi skal styrke forskning og udvikling, der hvor Danmark virkelig har noget at bidrage med. Erhvervsforskningscentre i udbud kan være et af midlerne.

Men heri ligger også det klare signal, at indsats på øremærkede områder ikke er noget, som skal tages ud af basismidlerne. Ingen vil vel medvirke, hvis de skal finansiere det hele selv ...

LS (DM): Succesraten for forskere, der søger midler hos forskningsrådene, er 8-15 pct. Og senest fortæller Politikens enquete, at to ud af tre forskere udtrykker, at de bruger for meget tid på 'konkurrenceudsættelse' og søgning og bureaukrati?

M: Det er regeringens ambition at øge basismidlerne i takt med at midlerne vokser. Men det skal ske i samspil med konkurrenceudsættelse, som fortsat skal være en del af bevillingssystemet. Men der skal udbydes i et system med armslængde, hvor det ikke er politisk øremærkede områder og kortsigtede programmer, som styrer - derimod ansøgningskvalitet.

Så længe vi har et system med konkurrence, så vil nogle få afslag. Det fører frem til diskussionen, om det er dårligt med afslag? Det duer

jo ikke, at forskerne bruger det meste af deres tid på at skrive ansøgninger. Men at skrive en ansøgning er ikke i sig selv et onde, for det er med til at skærpe projektformulering og metodevalg. Undersøgelser viser, at ansøgningen kan bruges til at hente midler hos private fonde eller andre.

LS (DM): Jeg er faktisk uenig; afslag fører kun i begrænset grad til skærpet forskningsfokus. Ansøgninger er jo ikke ens, men skal tilrettes råd og fonde og programformuleringer.

Ansøgninger er blot ekstra skrivarbejde ovenpå de videnskabelige artikler mm., vi forskere alligevel laver, så alt i alt oplever vi, at der er meget spildtid ved at skrive ansøgninger.

M: Jeg synes man skal skelne mellem konkurrenceudsatte midler og unødigt bureaukrati, som vi gerne vil afskaffe. Der skal være et minimum af bureaukrati; vi kan nok ikke helt indføre det papirfrie rum.

Men vi skal undgå unødigt bureaukrati og afrapportering. I Aarhus mødte jeg en forsker, som havde fået sin afrapportering retur, fordi revisionen ikke kunne anerkende og håndtere, at han havde arbejdet mere end 37 timer på en uge! Og det er jo absurd, hvis forskere skal file med deres opgørelser for at tilfredsstille et revisionselskab...

LS (DM): Årsagen til pres på basismidler er i høj grad, at når forskere søger, så kræves der ofte medfinansiering – og det giver den absurde konsekvens, at uni i den anden ende må skaffe luft ved at fyre andre forskere?

M: Uden at det skal være en bortforklaring, så kan en af årsagerne til de lave succesrater være, at forskningsrådssystemet fuldfinansierer. Der gives ikke halve bevillinger, hvor man skal have penge med for at søge. Derfor skal man passe på med at konstatere, at det er udtryk for at systemet ikke fungerer, når færre får bevillinger.

I clinch med Ministeren

Arbejdsvilkår: Lange arbejdstider

MOM (Djøf): Arbejdstidsundersøgelser viser, at arbejdsugen for lektorer er 45-47 timer ugentligt og 50-52 for professorer (uden overarbejdsbetaling), mens en normal arbejdsuge er 37 timer. Ved OK-forhandlinger er fagforeningerne blevet gule og blå af alle de tæsk, vi har fået i forsøgene på at få klarere spilleregler for arbejdstid eller -miljø; for arbejdsgiverne vil ikke være med.

LS (DM): Problemet kan også anskues på en anden måde: Undersøgelserne viser, at lærere i gennemsnit bruger 30 timer om ugen på at undervise. Da uni-lærere samtidig har en forpligtelse til at forske betyder det, at de er nødt til at forske tiden ud over en 37 timers arbejdsuge – nemlig i fritiden.

M: Nu skal jeg ikke bidrage til ok-forhandlingerne, for det er en sag mellem arbejdsmarkedets parter. Men når man diskuterer arbejdsvilkår er det vigtigt, at man har indflydelse på sin egen arbejdsituation, og det er min fornemmelse, at det har uni-lærere.

Men samtidig med, at de ansatte arbejder langt ud over normeret tid kan man jo undre sig over, at de studerende klager over, at der ikke er undervisning nok? Hvor bliver alle timerne af? Samtidig fortæller samfundsvidenskabelige studerende, at de må købe sig ekstra undervisning?

LS (DM): Det er især på hovedområder med mange studerende – humaniora og samfundsvidenskab., at de studerende klager

over manglende lærerkontakt. Og det siger sig selv, at der er begrænset kontakt, når der groft sagt på KU-jura er 50 fastlærere til at undervise 4000 studerende. Det forklarer, at de først møder en fastlærer efter bachelortrinet.

M: Der skal større fokus på at forbedre arbejdsvilkårene, men jeg kan ikke love, at man skal arbejde mindre som uni-ansat i fremtiden. Jeg må sige, at der er andre udfordringer end uni-lærernes arbejdstider, som trænger sig mere på, hvis man skuer ud over arbejdsmarkedet, herunder mange dimittender uden job.

På professionshøjskolerne – med lærere, pædagoger eller sygeplejersker - siger de, at universiteterne føler sig for fine til at samarbejde og dele forskning med dem! Og på universiteterne siger de, at professionshøjskolerne har mindre-værdskomplekser og ønsker at forske, selv om de ikke har forudsætningerne for det!

Sådan lyder den grove udlægning af, hvor svært professionshøjskoler og universiteter har det med deres rollefordeling. Og det kan da godt genkendes af rektortalsmand Oddershede: "Men det er sjældent, at de to ekstreme fortolkninger har ret! De er bygget på fordomme og ikke på kendsgerninger. Men det er da rigtigt, at forholdet mellem parterne godt kan forbedres", siger rektortalsmand Jens Oddershede fra universiteterne.

Professionsbachelor = uni-bachelor?

Svarer en professionsbachelor til en uni-bachelor?

"Ja, en relevant professionsbachelor svarer til akademisk bachelor. Men det hører med til fx DPUs historie, at der bliver tilbudt et halvt års (akademisk) suppleringsforløb til de mvu-bachelorer, som skal ind på den akademiske kandidatuddannelse", svarer Claus Holm.

Uden suppleringsforløb må der vel andet lige må der vel være gnidninger i overgangen, når professionsbachelorer skal undervises på universiteternes kandidattrin?

"Jeg kan ikke svare utvetydigt på, om professionsbachelorer reelt har et højere niveau end de tidligere mvu-bachelorer, så de kan undvære suppleringen. Det er klart, at det er to forskellige systemer, men nu vil man altså gøre alvor af at fjerne barrierer og gøre overgang mere fleksibel, så det fungerer for begge parter. Men hvis man vil leve op til ambitionerne, så skal det gøres, så det sker uden kvalitetssænkning på universiteterne", siger Claus Holm.

Han peger på, at diskussionen også handler om, hvorvidt man skal kunne læse videre på professionshøjskolerne, der gerne vil have professionsmaster-uddannelser: "For det betyder det i praksis, at man opretholder to forsknings- og uddannelsessystemer, et professionsmæssigt og et akademisk. Og det har på den anden side ikke universiteternes interesse – det handler ikke alene om forskningsbevillinger, men også om et studiemarked ...".

Det bekræftes af en, der har forsket i samspillet: "Joe, de to opfattelser møder man, men fordommene er ved at være overhalet retorik. Nu er der ved at ske noget andet, hvor der skal være mere samspil mellem sektorerne", siger **Claus Holm fra DPU.**

Under samme ministerium

Relationen mellem professionshøjskoler – de tidligere CVU'er – og universiteter er blevet aktualiseret af, at de nu samles under Uddannelsesministeriet og minister Morgen Østergaard, hvor de tidligere var fordelt på hhv. Undervisningsministeriet og Videnskabsministeriet.

Det er ifølge Claus Holm et vigtigt skridt og signal, og et varsel om større armvridning, for netop større samarbejde mellem sektorerne kan medvirke til opfyldelse af regeringens ambition om, at 25 pct. af en ungdomsårgang skal have en lang videregående uddannelse. Et redskab hertil kan være, at det skal være nemmere for de studerende at bevæge sig mellem professionshøjskoler og universiteterne.

Udbydermodel med storebror-rolle

Politisk ønsker regeringen mere samarbejde mellem sektorerne og der er åbenhed for, at professionshøjskolerne skal forskningskvalificere sig og 'forske'. Samspillet har i nogle år fungeret efter en "udbyder/bestiller-model", hvor universiteterne leverer forskningsresultater, som for eksempel lærer/pædagoguddannelserne kan bruge i deres undervisning eller i anvendt forskning. Men modellen har givet en uklar rollefordeling, fordi det lægger op til storebror/lillebror-roller:

"Det er ingen hemmelighed, at forskningstilknyningsmodellen ikke har fungeret på grund af historiske modsætninger, herunder at nogle følte sig for fine, andre havde mindreværdskomplekser. Det har klart været en fiasko. Der har ikke været nogle eller noget, der vred armen om på parterne. Men det kommer der nu"

Læreruddannelsen som rambuk

Politikerne ønsker, at fx læreruddannelsen opkvalificeres, så niveauet i folkeskolerne højnes:

"Åbningen overfor professionsuddannelserne startede med, at læreruddannelsen i 2007 blev godkendt af Akkrediteringsrådet som en forskningsbaseret uddannelse på AU. Men videnskabsminister Helge Sander blokerede det så med økonomiske argumenter - mens den reelle forklaring måske i virkeligheden var, at professionshøjskolerne blokerede, fordi de opfattede det som underminering af deres igangværende

(CVU-) reformer", forklarer Holm.

Men dette forløb betyder, at skal der i dag udbydes en ny læreruddannelse, så skal det ske i samarbejde med et universitet, siger han. Armvridningen er at tvinge parterne til at samarbejde. Samarbejdstvangen finder man også med nedsættelse af det nye ph.d-råd, der skal sørge for, at nye ph.d'er, der kan undervise på professionshøjskolerne blive uddannet i et tæt samarbejde mellem universiteter og professionshøjskoler

Det er ingen hemmelighed, at forskningstilknyningsmodellen ikke har fungeret på grund af historiske modsætninger, herunder at nogle følte sig for fine, andre havde mindreværdskomplekser. Det har klart været en fiasko. Der har ikke været nogle eller noget, der vred armen om på parterne. Men det kommer der nu

Claus Holm

Rationale: Fusionseffekter

Politisk er der åbenhed for, at professionshøjskolerne skal "forske". Det fremgår af regeringsgrundlaget, at professionshøjskoler "i et vist omfang skal have mulighed for at få forskningsmidler og opbygge stærke videnscentre".

Samling af universiteter og professionshøjskoler under samme ministerium kan således være udtryk for, at disse skal samordnes, fx at professionshøjskoler skal forske og skal trække på de samme bevillinger/puljer som universiteterne. Der kommer en ny part ind, som gør indhug i forskningspuljer.

"Der står i regeringsgrundlaget den kryptiske formulering 'i samarbejde med'. Det handler i mine øjne om, at der flirter med idéen om, at der findes andre typer forskning end uni-forskningen. Man kan fortolke det politiske rationale bag uni-fusioner 2007 sådan, at hensigten bl.a. var at forandre uni, så de ikke længere alene lavede grundforskning, men *også* en række andre forskningstyper, herunder anvendt forskning.

Nu kan det så følges op med et krav om en professionstilnyttet forskning. Det er en ny type forskning, som kan være strategisk og problemløsende, og som vi indtil nu især har set på de regionale universiteter som AAU eller RUC".

Fusioner mellem professionshøjskoler og uni'er?

Med professionshøjskoler og universiteter under samme ministerium lyder det sidste spørgsmål, om der kommer forslag om fusioner

lser og uni'er samles

og små fusioner samt at der kommer en trojansk hest ind på uni

af professionshøjskoler (fx læreruddannelser) og (regionale) universiteter?

"I dag opfylder de to institutionstyper opgaver på hvert sit niveau, men det stående spørgsmål er, om det vil være hensigtsmæssigt at blande dem. Og der vil selvfølgelig være institutionschauvinisme hos begge parter, som vil modvirke fusioner", siger Claus Holm. "Men ud fra regeringsgrundlaget og ressortfordelingen vil det være logisk at tage et kig på uni-landskabet igen. Springet fra samarbejde til egentlige fusioner kan blive kort, for det løser to problemer i en bevægelse. Professionshøjskolerne får et kvalitetsløft, og universiteterne bliver mere praksisorienterede og relevante for det omgivende samfund".

'Forskning' på professionshøjskolerne

For universiteterne er den nye ressortfordeling med opgradering af professionsuddannelserne ikke gode nyheder, fordi der kan åbnes nye fusionskrav til universiteterne, fordi uni kan blive pålagt nye opgaver, men ikke mindst fordi de samme (forsknings-) penge skal fordeles i en større kreds, når nu også professionshøjskolerne skal have deres.

Hvad siger universiteterne til, at professionshøjskolerne nu skal til at gøre indhug i uni's traditionelle forskningspuljer?

Rektortalsmand Jens Oddershede: "Man kunne jo godt forestille sig et fællesskab om forskningsområder, fx som nu, hvor hovedansvaret er placeret på uni. Der findes andre måder at udbygge samarbejdet mellem parterne end ved at sige, at professionshøjskolerne skal have nogle af bevillingerne til forskning".

Ekspert: Ikke forskningsklare endnu

Betyder samordningen, at universiteterne skal sænke deres forsknings-standarder for at lukke professionshøjskoler ind, eller at professionshøjskolerne skal hæve deres standarder for at leve op til uni's?

"Nej, jeg tror ikke, at der bliver gået på kompromis med kvaliteten", siger Claus Holm. "Det er klart, at professionshøjskolerne endnu ikke er forskningsklare, men de er interesserede i det kvalitetsløft forskningen kan give. På professionshøjskolerne er der en bevidsthed om, at de skal kvalificere sig til at være vidensproducerende institutioner. De er i gang med at få uddannet ph.d. er til fremtidens lærerkorps og til de videncentre, der skal stå for udviklingsarbejde på et højere niveau".

Vil der ikke være professionshøjskoler - mindreværds-komplekserne igen - der vil sige, at de kan da godt allerede nu?

"Jo, det vil der. Men det er useriøs snak. De er ikke forskningsklare endnu. Først hvis de får retten til at tildele ph.d.-forskningsgrader – som i dag er universiteternes - bliver de pr. definition forskningsinstitutioner".

At lukke trojansk hest ind på uni?

Vil der ikke være noget trojansk hest ved at blande professionsbachelor med akademiske bachelorer?

"Jo, men det er en trojansk hest, der skal forandre begge parter. Intentionen med oprettelsen af Danmarks Pædagogiske Universitet i år 2000 var, at det skulle vise vejen ved at blande professionsbachelor og uni-bachelorer på det pædagogiske område. Det skete ikke i større omfang.

Man kan konstatere, at en professionsbachelor ikke har den akademiske kvalifikation eller niveau, men til gengæld byder ind med en erfaringsviden, som den akademiske bachelor ikke matcher – men kan nyde godt af. Hvis det udnyttes positivt, så kan der komme en bedre balance mellem praksisorientering og akademisk orientering gennem tæt samarbejde med professionshøjskolerne – og sådan forstår jeg den politiske ambition og plan. Man vil have et kvalitetsløft af professionsuddannelserne, og den del kan de ikke selv klare, derfor bliver de tvunget til at samarbejde med universiteterne".

jø

På professionshøjskolerne med lærere, pædagoger eller sygeplejersker placeres nu under samme ministerium. Det signalerer en større samordning.

Ytringsskræk

Marlene Wind-effekten med forskere, der bliver stadig mere utrygge ved at udtale sig, har været undervejs et stykke tid, siger to universitetsblad-redaktører

I september-nummeret af FORSKERforum kunne man læse, hvordan flere topforskere nu er blevet mere forsigtige med at udtale sig, efter at KU-professor Marlene Wind blev politisk revset for at komme med kritiske vurderinger i pressen.

Der tegner sig imidlertid et generelt billede af større påpasselighed, grænsende til ren ytringsangst, når forskere skal tale til citat i offentligheden.

Det bekræfter redaktørerne for universitetsorganerne CBS Observer og Universitetsavisen på KU. Især sidstnævnte er kendt for at have kritisk fokus på de interne linjer, men det er blevet sværere og sværere at skrive de kritiske artikler. Ikke så meget på grund af pres ovenfra, men simpelthen fordi færre og færre kilder vil stå frem og lægge navn til de kritiske røster.

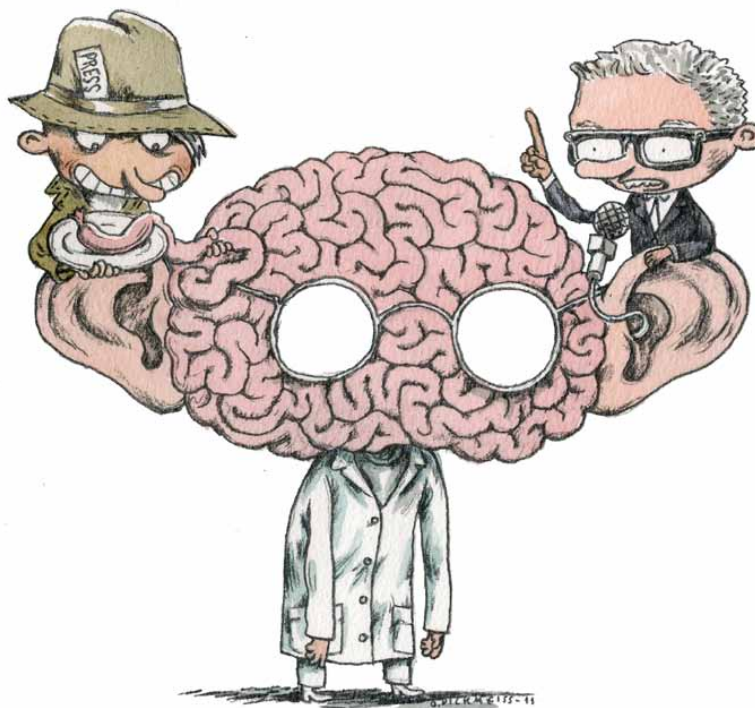
"Vi oplever nok så meget, at både forskere og teknisk-administrativt personale er blevet mere tilbageholdende med udtalelser, hvor man kritiserer ledelsen på eget institut eller generelt på KU. Det, vi hører fra tillidsrepræsentanterne er også, at kollegerne er mere påpasselige med at udtale sig kritisk. Derfor får vi generelt sværere ved at få folk til at træde frem i spalterne", siger Universitetsavisens redaktør Richard Bisgaard.

Frygten for at udtale sig skyldes en kombination af flere ting, men det fælles tema er, at forskere i dag føler sig mere sårbare end tidligere, formoder Bisgaard

"Forskere oplever, de sidder løse i sadlen end tidligere. Det har igen noget med bevillingsforholdene at gøre. Som forsker skal man søge eksterne midler, og derfor skal man passe på med at skaffe sig et dårligt ry i offentligheden. Man er måske også under pres af konkurrence internt på instituttet, og føler sig sårbar af den grund. Endelig er der det element, at universiteterne ligger i konkurrence med hinanden. Derfor skal man ikke udtale sig på en måde, så virksomhedens anseelse bliver forringet", siger han.

Illoyale redepressere

Det mest eksplicite eksempel på denne uskrevne regel var, da dekanen på KU's naturfaglige fakultet skrev en mail, hvor han på den ene side fastslog de ansattes ytringsfrihed, men samtidig indskærpede, at denne frihed burde bruges med "med omtanke". Hændelsen ligger halvandet år tilbage, men signalet, der blev givet, ligger stadig i baghovedet på folk, vurderer Richard Bisgaard.

"Set i kontekst tror jeg, de fleste opfattede det som et vink med en vognstang om at holde lav profil. Og vi oplever det sådan, at folk er bange for at komme til at fremstå som illoyale redepressere. Og sådan nogle står sjældent forrest i køen ved uddeling af løntillæg og andre personalegoder."

Bisgaard beskriver tendensen som en udvikling hen imod den tankegang, der præger store koncerner i erhvervslivet, hvilket også understøttes af universiteternes voksende kommunikationsafdelinger.

"Universiteter kører som koncerner, der er påpasselige med deres image, og således ligger der også et pres på alle ansatte om at opføre sig koncernansvarligt."

CBS Observer: En mere politiseret og strategisk tilgang

På CBS Observer kan redaktør Bjørn Hyldkrog bekræfte tendensen: "Både når det gælder interne sager, eksterne sager og deltagelse i den almindelige fri debat, så ser man en mere politiseret og strategisk tilgang til, hvordan man vil udtale sig og hvilken kontrol, man vil have med sine udtalelser", fortæller han.

Han ser ligesom Richard Bisgaard en direkte sammenhæng med bevillingsstrukturen og generelt den øgede topstyring, som universitetsloven indførte.

"Man tænker sig om, før man siger noget, fordi man gerne vil holde sig gode venner med

bevillingshavere. Siden det kollegiale demokrati forsvandt, har der været en støt stigende grad af forsigtighed og politiske overvejelser omkring folks udtalelser. Man frygter, at det får konsekvenser, hvis man er for bramfri", siger Bjørn Hyldkrog.

Selvpåførte begrænsninger

Han mener Marlene Wind-sagen er et godt eksempel på den udvikling med den efterfølgende diskussion om, at forskere ikke kan udtale sig i sager, hvor de ikke er dybt specialiserede. Et krav, han personligt anser for tåbeligt.

"Arbejder man ved et forskningsområde og omgås med forskningskolleger inden for samme område, så er det vel en rimelig antagelse, at ens indsigt i samfundsforhold er større end en 7-eleven-medarbejders – uden at tale ondt om dem. At man ikke må bruge den generelle viden, man har fået gennem årene ved at arbejde på en forskningsinstitution, synes jeg er latterligt."

At der er kollegial kritik af Marlene Wind og intern diskussion om større udtalelses-askese, overrasker ham dog i mindre grad. Det er ligesom en del af traditionen: "En stor del af den akademiske diskurs går ud jo på at anfægte hinandens synspunkter. Så at to vellestimerede professorer kalder hinanden for narre – det anser jeg for helt normalt."

Udtal dig kun når du er absolut ekspert!

Forskere opfordrede til færre medie-udtalelser – men en af dem bruges selv i gråzone mellem ekspert og holdningspræget kommentator

Det er problematisk for videnskabens troværdighed og dermed også dens finansiering, når forkerte, malplacerede, amatøragtige og pinlige ekspertudsagn flourer i medierne. Kritikken rammer især medierne, men også forskere, der optræder som 'eksperter uden at være det ...

Sådan skrev tre forskere – **Christian Bjørnskov (AU)**, **Nicolai Juul Foss (CBS)** og **Peter Kurrild-Klitgaard (KU)** – i en kronik, der opfordrer medierne, men indirekte også forskerne, til at begrænse overforbruget af 'eksperter', især når der ikke er tale om egentlige specialiserede eksperter, men blot forskere med kendskab til området.

"Ikke alle økonomer ved nok om et konkret nationaløkonomisk eller erhvervsøkonomisk emne til at udtale sig kvalificeret om det. Ikke alle politologer ved nok om vælgeradfærd eller Folketinget til at kunne udtale sig om f. eks. stemmetal til næste valg," skrev kronikkens forfattere.

De nævner som en mulighed for at komme problematikken til livs at universiteternes akademiske råd henstiller til medarbejderne, at de overvejende udtaler sig inden for deres speciale.

Kurrild-Klitgaard optræder både som ekspert og debattør/kommentator

Som et eksempel på en forsker, der udtaler sig ofte uden at være ekspert, nævnes arbejdsmarkedsforsker Bent Greve fra RUC. KU-professor Peter Kurrild-Klitgaard er imidlertid selv en herre, der ofte optræder i medierne. Faktisk tre gange så ofte i medierne som omtalte Bent Greve.

Klinger det ikke hult, når du, Peter Kurrild-Klitgaard, er med til at skrive, at for kraftig medie-eksponering kan ødelægge forskerens og forskningens renomme?

"Nu er det jo faktisk ikke dét, vi skriver i kronikken, men snarere at forskere, når de af medierne interviewes som eksperter, skal være opmærksomme på, hvorvidt de udtaler sig på et fagligt grundlag eller mere kommer med deres personlige, politiske holdninger", svarer Kurrild-Klitgaard pr. mail. Han vil ikke interviewes .

"Jeg får selv ganske rigtigt mange hits i Infomedia, men det er reelt kun en ret beskeden del af disse, hvor jeg optræder som ekspert. Faktisk siger jeg nej til at optræde i mere end tre

Peter Kurrild-Klitgaard

af fire tilfælde, hvor jeg bliver kontaktet af journalister med henblik på en 'ekspert'-vurdering. Når jeg får så mange hits, er det i stedet, fordi jeg siden 1999 har været fast tilknyttet bl.a. Berlingske, Politiken og Dagen som debattør/kommentator. Langt de fleste af de hits er endog fra Berlingskes 'Groft Sagt'-spalte, som næppe nogen kan forveksle med at optræde med 'ekspert-kasketten' på".

Sammenblanding af roller: Ekspert og kommentator?

Er der i givet fald ikke et problem, i at du optræder i begge rolle som 'ekspert' og 'kommentator' – hvordan skal læserne kunne skelne mellem rollerne?

"Både nej og ja. Jeg tror ikke, at der er nogen, der læser 'Groft Sagt'-klummen, som kan være i tvivl om, at de af os, der er forskere, og som skriver dér, ikke gør det som 'eksperter'.

Men kan der så være nogen, der hører mig analysere f.eks. amerikansk politik i Deadline eller på P1, som siger *Hov! Er det ikke ham den spydige debattør fra 'Groft Sagt'?* Jo, måske. Så meget desto større krav stiller det så til mig og andre, der også skriver meget holdningsprægede klummer og indlæg til avisernes debatsider. Vi må som forskere, der bliver interviewet af tv, radio eller aviser, prøve at holde os til dét, vi rent faktisk har faglig dækning for at kunne sige noget om. Ellers går der da først fuldstændigt forvirring i det".

lah

Kilde: Christian Bjørnskov (AU), Nicolai Juul Foss (CBS) og Peter Kurrild-Klitgaard (KU): Ordentlige eksperter (klumme, Børsen 30. maj)

Ph.d.-studerende: Ensomme, pressede og stressede

Over halvdelen af de danske ph.d.-studerende er ensomme, pressede og stressede, fortæller svar var 331 nuværende eller tidligere studerende. De savner både kolleger og fast faglig sparring.

"Det var vildt spændende, men det kostede mig en depression og en skilsmisse", fortæller en i en personlig kommentar.

De studerende blevet i en DM-enquete spurgt, hvordan de oplever tilværelsen som ph.d.-stipendiat. 38 procent af dem har svarede, at det er en ensom proces. 33 procent svarer, at de har overvejet helt at droppe uddannelsen. De tre største motiver til at overveje at droppe ud er for mange andre opgaver end ph.d.forskningen (fx undervisning eller formidling), at de føler sig ensomme og isolerede på studiet eller at de ikke kan honorere ph.d.uddannelsens krav.

Undersøgelsen peger også på, at forholdet til vejleder er af stor betydning, og at en del faktisk har haft problemer med deres vejleder – og der indkom en del negative, personlige kommentarer om denne relation.

Besvarelsene fortæller, at 44 pct. angiver, at de arbejder mere end 40 timer om ugen.

Halvdelen valgte ph.d.-uddannelsen, fordi de ønskede sig en forskerkarriere, men det er kun hver femte, der mener, at udsigterne til at få en forskerstilling er gode. Alligevel har ni ud af ti fået job indenfor det første år efter endt uddannelse (det kan skyldes, at det primært er folk i job, som har besvaret spørgeskemaet).

Hver anden blev ansat i universitetsverdenen. Hver femte blev privatansat.

Blandt dem, der arbejder som forsker nu, vil hver tredje gerne droppe den karrierevej, hvis muligheden byder sig ...

Bertel Haarder i Forskningsudvalget

Folketingsudvalget vedrørende forskning og uni hedder nu **"Udvalget vedr. Forskning, Innovation og Videregående uddannelse"**.

Fra det tidligere Videnskabsudvalg savnes tre markante medlemmer: Marianne Jelved (Rad.), Johanne Schmidt-Nielsen (Enhedslisten) samt Jesper Langballe (DF).

Til gengæld er der kommet andre spændende personer ind, fx tidl. undervisningsminister Bertel Haarder (V) og Mette Bock (LA), der bl.a. kortvarigt har været prorektor i Aarhus. Også Brian Mikkelsen (K) er et kendt ansigt, men han vil formentlig være en meget sjælden gæst til møderne.

Det nye udvalg har fået **Rasmus Prehn (S)** som formand.

AU: Underlederlimbo på Arts

På mammut-institutter skal der være underledere under institutlederen. Men hvorfor beskrives deres kompetencer
spørger mange høringsvar til dekanen

AU-strukturdebatten handler lige nu om institutstrukturen. Problemerne er måske størst er på Arts, hvor brogede fagligheder er blevet samlet på 4 mammutinstitutter. Institutlederen har alt for mange ansatte, så han får kompetence til at delegere ledelse nedad, typisk til uddannelsesledere, men også til forskningsprogramledere. Men hermed skabes en gråzone og de ansatte på gulvet spørger: *Hvor mange mellemledere skal der være under institutlederen og hvilke beføjelser får de? Og skal mellemlidelse bare laves af en af os som led i vores almindelige lektorjob?*

Dekanen sender problemet til institutlederne

Dekan Mette Thunø havde sendt et ordrigt udspil ud i høring og har nu korrigeret det efter at have læst høringsvar. Hun lader kompetencer og ansvar flyde, når hun sender ansvar og problemer videre til lokal løsning: **"Det er op til institutlederen at uddelegere personaleansvaret"** og institutlederen kan så delegere ansvar videre til en uddannelsesleder (UFU-leder) eller en forskningsprogramleder: **"Uddannelsesfagudvalg ledes af en uddannelsesleder, der kan få uddelegeret personaleansvar for VIP'ere (lektorer og professorer) med henblik på at etablere personaleledelse tæt på alle medarbejdere. Den nære personaleledelse kan dog også delegeres til en forskningsprogramleder"** (Arts' institutstruktur 19.okt.).

Kritikken lyder, at i Thunøs model foregives, at stillingen som UFU-leder er noget, der kan klares ved siden af et almindeligt lektorjob – og det afkræftes ikke af Arts-dekanen i hendes emailvar til FORSKERforum: "Institutlederen uddelegerer de præcise kompetencer, såfremt forslaget realiseres".

Dekan vil ikke interviewes

Dekan Mette Thunø vil ikke interviewes. Hun har besvaret spørgsmål pr. mail. FORSKERforum har således ikke kunnet stille opfølgende spørgsmål på ikke-svar.

Gråzoner: Hvem gider være institutleder og underledere?

Dekanen oplyser, at de 700 VIP og D-VIP-medarbejdere på Arts får 26 uddannelsesledere og et stadig ukendt antal forskningsprogramledere.

Det fremgår, at det typisk vil være uddannelseslederen, som får "det nære personaleansvar", og dermed skal støtte den enkelte medarbejders kompetenceudvikling og arbejdsmiljøet. Men ledelsesrummet er en gråzone, for også forskningslederen kan/skal inddrages: Uddannelseslederen **"tilbyder MU-samtale eft. efter medarbejderønske med inddragelse af forskningsprogramleder og kan afholde gruppeudviklingssamtaler"**.

Uddannelseslederen har ikke personaleansvar, fx i tjenstlige sager (det er institutlederen), og uddannelseslederen har heller intet budgetansvar og dermed ingen reel magt.

Mange høringsvar konstaterer, at UFU-lederens beføjelser er uklare. Hvilket ansvar har denne, og hvornår skal noget sendes til realbeslutning hos institutlederen eller forskningsprogramlederen? Det er uklart, hvilken autoritet UFU-lederen har i forhold til personaleledelse? (DPU's Akademisk Råd)

Andre kritiserer, at uddannelseslederens rolle er **"uoverskuelig med alt for mange opgaver, der indeholder ledelsesansvar, uden at ansvaret for økonomistyring og den generelle ledelseskompetence medfølger"** (Antropologi mm.).

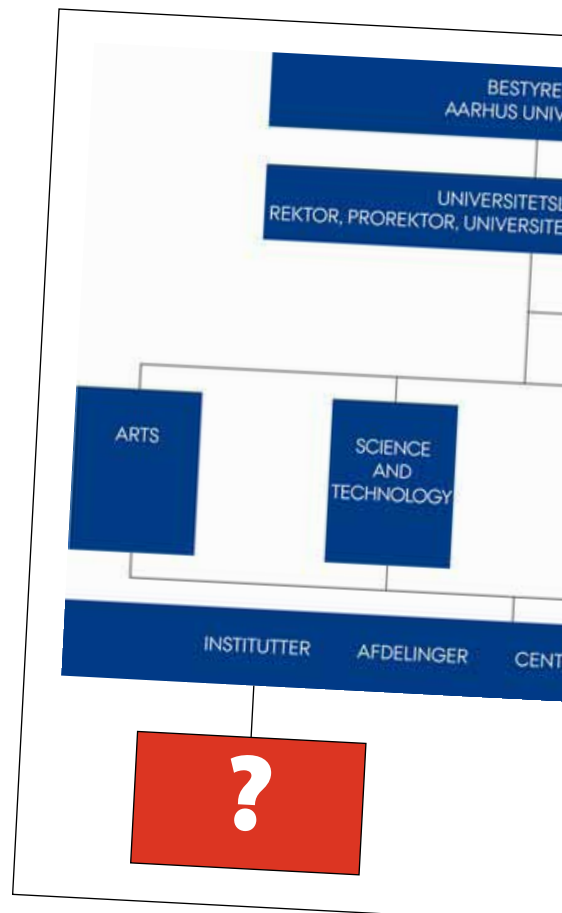
Hvem gider være institutleder under disse uklare vilkår? Og hvem gider påtage sig underleder-opgaver uden reelle kompetencer, lyder det i mange skarpe høringsvar på dekanens model.

AU-ledelsens plan om mindre administration

AUs ledelse har argumenteret for, at den nye struktur ville betyde færre ledere og en mindre forvaltning, når funktioner blev samlet og centraliseret.

Nogle Arts-høringsvar hævder indirekte, at nu har AU-ledelsen dikteret strukturen i toppen og midten af organisationen, og nu sender man så det faglige ledelsesproblem nedad. Der er nemlig sat kompetencer og ressourcer på ledelsen i toppen, og så skal gulvniveauet rette ind efter det. Og da topledelsen tilmed har erklæret, at der ikke må være mere "ansat ledelse" frygter de menige, at styring og ledelse på gulvet bliver en gråzone, hvor ledelse/administration bliver ubetalt og usynligt.

Dekan Mette Thunø afviser, at der opstår et mylder af mellemledere på mammutinstitutter:

"Nej, antallet af forskningsprogramledere og uddannelsesledere reduceres samlet set, da der tidligere også har været forskningsprogramledere, afdelingsledere, fagledere, undervisningskoordinatore, modulansvarlige mm. Med dette forslag bliver der færre mellemledere både strukturelt og antalsmæssigt".

Hun afviser også, at strukturproblemet skyldes, at topledelsen først har fastlagt de overordnede strukturer og derfor har efterladt en skraldespands-ramme til gulvet: "Slet ikke. Det har hele tiden været intentionen at skabe en institutstruktur, der skaber nær ledelse og samtidigt etablerer mere vide rammer for tværgående samarbejder inden for forskning og uddannelse".

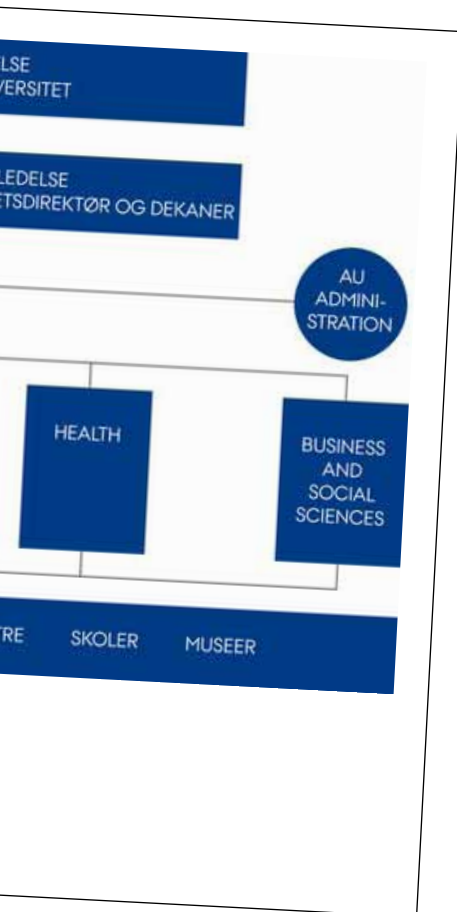
Høringsvar:

Hvor er ressourcerne til mellemlederne?

Mange høringsvar stiller da også spørgsmålet, om fusionering i mammutinstitutter indebærer en betydelig opprioritering af ledelsesarbejde: **"Spørgsmålet er, hvorfor ressourcerne til denne bureaukratisering hentes, og om det kan undgås, at ressourcerne tappes fra kerneydelserne"** (Informationsvidenskab mm.)

Administrationsomkostninger skjules

og ressourcer ikke klart,

Andre kalder det en alvorlig misforståelse at tro på fusions-besparelser på ledelsessiden - tværtimod: **"Vi vurderer, at det fremlagte forslag vil indebære et markant større forbrug af VIP-tid på administrative opgaver end den nuværende struktur med institutter af en forvaltningsmæssig overskuelig størrelse"** (Samarbejdsudvalget, AU-Historie m.m.). Der henvises til, at belastningen på den enkelte næppe formindskes ved at arbejdet splittes op i enkeltfunktioner, **"hvor man refererer til en række forskellige mellemledere, der alle skal opfylde strategimål defineret oppefra"**. Og papiret mangler helt en redegørelse for, hvordan deltagelse i koordinationen opgøres og kompenseres.

Men dekanen glider helt af på det spørgsmål om strukturen på gulvet. Hun vil kun tale om de højere niveauer: "Der er helt forkert at tro, at denne organisationsændring vil give et markant større samlet forbrug af VIP-tid til administration. Vi har reduceret fra tre dekaner til en, fra seks prodekaner til tre, fra syv institutledere til tre".

I foråret viste flere analyser, at store unireformer og –fusioner faktisk havde betydet voksende ledelsesslag og -omkostninger, hvilket blev hidsigt afvist fra bl.a. AU-ledelsen. Det er derfor at pille ved et tabu, når nogle høringsvar antyder, at AU-ledelsen/Arts-ledelsen prøver at skjule reelle ledelsesudgifter ved titelfifleri og gråzonebeføjelser. Det betyder, at de pågældende medarbejdere bare tildeles et ekstra tillæg fra de almindelige medarbejders lokallønspulje og ikke et ledelsestillæg fra ledelsespuljen.

Mange høringsvar efterlyser en reel beskrivelse af delegering af reelle kompetencer. Det foregives, at stillingen som UFU-koordinator er noget, der kan klares ved siden af et almindeligt lektorjob. Derfor efterlyses klare vilkår vedr. ansvar, løn, timekompensation og administrativ support omkring stillingen (Æstetik m.m.).

Det kritiseres også, at ledelsen gør som om mellemlederopgaverne kan klares uden det store ressourceforbrug: **"Der er behov for en samlet ressourcekalkule med henblik på at se, hvilke ressourcer 'ledelsesprojektet' lægger beslag på i forhold til tidligere. Med den nye vægt, der lægges på forskningsledelse, ser der alt i alt at være brug for flere ressourcer end hidtil ..."** (Æstetik m.m.)

Krav: Sæt ressourcer på

Mange høringsvar kræver, at alt administrativt arbejde for VIP'erne med deltagelse i planlæggende møder i forskningsprogrammer, underviser teams, fagudvalg, koordineringsudvalg, institutfora osv. honoreres adækvat i timeopgørelser.

UFU-lederen tillægges "det daglige og nære personaleansvar", men hvad det betyder, er helt ukonkret. De burde anerkendes via en lederløn svarende til ansvars. **"UFU-koordinatorens forpligtelser forekommer os underspecificeret"** og lederen bør gives reelle beføjelser, lyder det i en del høringsvar

Det tilføjes, at også forskningsprogramlederes reelle administrative byrder vil være belastende, men skjulte.

Men dekan Mette Thunø sender problemet videre til institutlederne: "Vedtages dekanatets strukturforslag skal opgaveporteføljen i detaljer drøftes og uddelegeres på institutniveau, og resurseforbruget forhandles med tillidsrepræsentanterne. Men oplægget er, at der skal anvendes færre resurser på ledelse end i den hidtidige struktur".

jø

Hvor er forskningsfriheden?

Ordet forskningsfrihed bruges ikke en eneste gang i strukturforlagetets 23 sider. Strukturforlaget bør gøre den enkeltes frie dispositionsret helt klar og forskningsledelsens beføjelser bør klargøres.

Sådan lyder det i flere kritiske indlæg, som har bidt mærke i dekanens forslag, som tillægger forsknings-programlederen store beføjelser, nemlig **"i samarbejde med forsknings-administrative medarbejdere (sikrer) budgettering og resurseallokering af forskningsmidler til FP-medlemmernes forskningsrelaterede udgifter (rejser, oversættelser mm.)"**

Skjult topstyring?

Flere høringsvar beskylder dekanens udspil for at være et skjult forsøg på topstyring af forskningen: **"Vi ønsker ikke, at den enkelte forskers aktiviteter og samarbejder skal forhåndsgodkendes af en forskningsleder. Derfor bør det understreges, at tilknytningen til et primært forskningsprogram er nødvendig for at sikre klar ledelsestilknytning og kontrolleret ressourceallokering, men at den ikke er tænkt som indskrænkning af samarbejds muligheder"**. Kritikken lyder, at der lægges op til en topstyret forskningsprioritering og ikke en medarbejderbåret proces, der

medinddrager ideer til programmer, der genereres nedefra (Æstetik mm.)

Dekan Mette Thunø forklarer: "Forskningsfriheden er ikke specifikt nævnt i høringsforlaget, fordi vi naturligvis overholder § 2, stk. 2 i Universitetsloven. Der er absolut ingen skjult topstyring af forskningen i forlaget, men et reelt ønske om at skabe bedre samarbejdende forskningsmiljøer ikke mindst for vores juniorforskere. Forskningsprogrammerne skabes af forskerne selv og vil ikke blive defineret af dekanen".

Åben bane for ikke-faglige beslutninger?

Dekanen afviser, at teknokratiske standarder kommer til at bestemme på bekostning af fagligheden: "De konkrete forskningsprioriteringer, herunder overvejelser om forskningsoutput, samarbejds muligheder og finansiering, vil blive taget i forskningsprogrammerne. Forsknings-administrative medarbejdere vil som hidtil kun udføre supportfunktioner".

Hun afviser i øvrigt frygt for, at VIP'ernes hidtidige individuelle rejsekonto fremover skal administreres af en forskningsleder: "Nej, forskerne kan regne med deres egne individuelle rejsemidler".

jø

AU-rector Lauritz: Institut

Forstår Rektor de meniges bekymring for at en gråzone af ubetalt

Kritikken af AU-ledelsens store strukturreform med fusioner af mange fagområder har langtfra lagt sig. Netop nu diskuteres det meget penible spørgsmål om, hvordan der etableres fagligt og organisatorisk struktur lokalt. Især på AU-Arts, hvor mange fagligheder er tvangsfusioneret selv om deres faglige berøringsflader er få, er kritikken skarp, fx:

"AU-Arts-dekanens strukturudspil for, hvordan de fire institutter på fakultetet skal organiseres, lider - som det meste kommunikation fra universitets- og fakultetsledelsen om den faglige udviklingsproces - under et massivt argumentatorisk underskud. Vi savner velunderbyggede, overbevisende argumenter for, at de skridt, man tager (centralisering, bureaukratisering, hierarkisering, forøgelse af afstanden mellem VIP og TAP og mellem VIP og beslutningskompetent ledelse osv.) er egnede - endsige de bedst egnede - til at nå de målsætninger, der formuleres.

Den voksende bureaukratisering og detailstyring af forskning og uddannelse og svækkelsen af kontakten mellem medarbejdere og reelt beslutningskompetente ledere viser efter vores mening, at kombinationen af ekstremt store og heterogene institutter og et forbud mod afdelinger ikke nødvendigvis er den ideelle organisatoriske model ..." (høringssvar fra Samarbejdsudvalget på AU-Historie mm.)

Så skarpt lyder et høringssvar på dekanens udspil til organisatorisk struktur på Arts-fakultetet.

Rektor: Hensigten er at skabe rum for fagligheden

Hvad siger rektor Lauritz Holm-Nielsen til, at processen lider af et massivt argumentatorisk underskud?

'Det finder vi ud af ...

AU-strukturreformen har været styret fra oven og det gennemgående omkvæd har været: 'Det finder vi ud af...?'

Rektor: "Det er en proces, som ikke er helt færdig endnu. Lige nu ligger usikkerheden og afklaringen på institutniveau. Jeg eller dekanerne kan ikke løse det hele med et snuptag. Jeg må bare appellere til, at man tror på ledelsens gode hensigter".

"Jeg har ikke læst Arts' høringssvar, og er ikke involveret i den indre organisering på Arts. Men jeg må afvise, at processen har været topstyret med 'et massivt argumentatorisk underskud'. Jeg synes, at det er fint med en bramfri tone. Men det er ikke særlig præcist, hvad der menes med underskud, men hvis der menes, at det har været svært at kommentere udspil, så er jeg er uforstående overfor kritikken, for ledelsen har informeret og argumenteret om strukturreformen og opfordret til indspil og debat".

Der siges også, at på mammutinstitutter med 100 VIP'er er faglighed og afstanden til beslutningskompetent ledelse langt borte?

"Jeg er helt uenig. Hele formålet er netop at skabe bedre rum for fagligheden. Det er den proces, som er i gang nu, hvor man skal sikre såvel disciplinernes faglighed og mulighed for interdisciplinaritet".

Og hvad angår afstanden til lederne, så skal fx MU-samtaler jo fremover gennemføres med uddannelsesledere eller programledere, som er tæt på", forklarer rektor. "Og det er heller ikke korrekt, at der er udstedt forbud mod 'afdelinger'. Men hvis man laver en ny struktur, så skal man tænke frigjort fra den gamle institutstruktur. Det betyder, at der vil opstå en

ny struktur inden for institutterne. Så tager vi den derfra".

Forsvinder grundfagligheden?

Der er fortsat kritik af ledelsens mantra om "interdisciplinaritet", som angiveligt skal signalere respekt for faglighed og disciplinerne, men samtidig åbenhed om det udenom. Alligevel lyder kritikken på Arts-fagene, at den meget detaljestyrede plan glemmer grundfaglighederne. Man havde foretrukket en "fagintegreret grundmodel" som afsæt og ikke en pærevælling af forskellige fagligheder, som skal arbejde sammen.

Ledelsen har bestemt, at der ikke opereres med **"faglige enheder, der forener forsknings- og undervisningsorganisering, men vægter en netværkstanke med asymmetri mellem de to ... En effekt af asymmetrien er, at fagene fortoner sig ..."** (Nordisk).

Nogle høringssvar konstaterer, at fagene først og fremmest identificerer sig igennem deres fag, som filosof, historiker, antropolog, teolog etc. "Ikke desto mindre spiller fagene som sådan ikke nogen særlig rolle i papiret" (Filosofi mm.), fordi grundfagligheder er underordnede, men det er vigtigt, **"at fagene inden for den nye struktur**

struktur er ikke et abespil

administration og ledelse og uklare kompetencer tørres af på dem?

bibeholder en klar og markant profil" – også af hensyn til udenlandske samarbejdspartnere.

Rektor: "De lider altså af lidt sorts syn. Ingen har til hensigt at opløse grundfagligheder. Formålet er ikke at noget skal forsvinde. Det vil formentlig blive sådan, at omkring historiestudiet vil man fortsat identificere sig med den faglighed, samtidsdig med, at strukturen vil åbne op for flere fagfællesskaber – afgørende for Arts-fagenes udvikling og ikke unaturligt for akademikere. Men når det er sagt, så har vi nogle udfordringer, når der tales om AUs og fags synlighed og brands".

Mylder af ledere med uklare kompetencer?

AUs ledelse har i argumentationen for den nye struktur argumenteret for, at den ville betyde færre ledere og en mindre forvaltning, når funktioner blev samlet og centraliseret. I hovedforslaget om de nye mammutinstitutter har det på papiret set godt ud, at fire institutledere pludselig blev samlet hos én. Og spørgsmålet om, hvem der på de nye institutter skulle tage sig af mindre, men væsentlige opgaver blev sendt ud til de enkelte dekaner. Kritikken lyder, at mammutinstitutter med en institutleder vil betyde et mylder af mellemledere, og i en uklarhed mellem forskning og undervisning.

Nogle Arts-høringssvar hævder indirekte, at nu har AU-ledelsen dikteret strukturen i toppen og midten af organisationen, og nu sender topledelsen så de praktiske, faglige struktur- og ledelsesproblemer nedad. Nu skal gulvniveauet rette ind efter niveauerne ovenfra. Og da topledelsen tilmed har erklæret, at der ikke må være mere "ansat ledelse" frygter de menige, at styring og ledelse på gulvet bliver en gråzone ledelse/administration bliver ubetalt og usynligt.

Betyder gråzoneformuleringerne, at ledelse/administration skal udføres af de menige på gulvet – og dermed bliver ubetalt og usynligt?

"Sådan bliver det ikke, vi får helt sikkert færre ansatte ledere i systemet. Om topstyring har sendt problemer nedad i strukturen er et spørgsmål om hønen eller ægget. Den kritik kommer fra en voldsomt pessimistisk synsvinkel, for vi er jo midt i en fase. Alle 80 institutledere/administrative skal på seminar d. 30. nov., hvor der gøres status. Hvordan strukturen konkret bliver på institutniveau er aktuelt til lokal forhandling; jeg er dog sikker på, at dekanerne – herunder Arts - finder ud af det", svarer rektor.

Gratis-ledelse?

Det kritiseres også, at ledelsen gør som om mellemlederopgaverne kan klares uden det store ressourceforbrug: **"Der er behov for en samlet ressourcekalkule med henblik på at se, hvilke ressourcer 'ledelsesprojektet' lægger beslag på i forhold til tidligere. Med den nye vægt, der lægges på forskningsledelse, ser der alt i**

Teflon om AU-reformen?

Hvad siger rektor til ansattes beskrivelse af AU-processen som teflon?

Rektor: "Jeg bruger da selv et malerisk sprog, men er ikke i den (luksus-) rolle, hvor jeg kan svare igen med samme sprogbrug. Jeg forstår ikke, hvad teflon betyder i denne sammenhæng. Hvis teflon betyder, at det har været umuligt at sige ledelsens udspil imod, så er jeg helt uforstående. Alt har været lagt åbent frem til debat og indspil har været velkomne. Og ledelsen har været lydhor i processen, bl.a. har vi lært et nyt udtryk 'checks-and-balances' - som et blandt flere eksempler - og den ledelsesform er nu indarbejdet i strukturen, bl.a. i Akademiske Råd..."

alt at være brug for flere ressourcer end hidtil ..." (Æstetik m.m.)

Det antydes i nogle høringssvar, at AU-ledelsen prøver at skjule de reelle ledelsesudgifter ved titelfliser og gråzonebeføjelser, hvilket betyder, at de pågældende medarbejdere bare tildeles et ekstra tillæg fra de almindelige medarbejders lokallønspulje og ikke et ledelsestillæg fra ledelsespuljen. Mange høringssvar efterlyser en reel beskrivelse af delegering af reelle kompetencer. Det foregives, at stillingen som UFU-leder er noget, der kan klares ved siden af et almindeligt lektorjob – og Arts-dekanen glider af på spørgsmålet og efterlader dermed en stor gråzone.

Krav: Klare kompetencer og vilkår

Mange høringssvar fra gulvet efterlyser klare vilkår vedr. ansvar, løn, timekompensation og administrativ support omkring stillingen som uddannelsesleder?

"Præmissen og analysen er ikke korrekt. Der skal IKKE ANSÆTTES FLERE LEDERE, hverken undervisningsledere eller forskningsprogramledere. Hensigten er, at der skal bruges mindre på bureaukratisk ledelse og mere på det faglige. Vi skal flytte ressourcer fra ledelseslaget til de fagligt ansatte på gulvet.

På nogle hovedområder har der imidlertid været et paradigme om, at hvis man blev pålagt noget (nyt), så skal der falde betaling/ressourcer for det. Sådan bliver det ikke, for ressourcerne er der allerede. Jeg må lige minde om, at det altid har været sådan, at der er 3000 faste VIP'er, som har haft afsat tid til administration – populært sagt 10 pct. Disse ressourcer er der jo fortsat – og skal bl.a. bruges på mere medindflydelse til de ansatte - men det er absolut ikke planen, at disse administrationsopgaver bliver forøget for den enkelte".

Forstår Rektor de meniges bekymring for at en gråzone af ubetalt administration og ledelse og uklare kompetencer tørres af på dem – efter at topledelsen har sat ressourcer og struktur på niveauer ovenover?

"Jeg er glad for indspil, men bekymringen er ubegrundet. Det er ikke et abespil; der er ikke nogle aber, der sendes ned i systemet. Det irriterer mig, at man hæfter sig ved det. Vi taler tilsyneladende forbi hinanden; ledelsen må forklare sig bedre. Men jeg har stor tiltro til, at dekanerne – herunder for Arts – finder en løsning".

Hvordan vælger

- lyder Else Skjolds forskningstema. Og så må hun forklare

Modeforskningen er en af de nyere knopskydninger på videnskabens evigt ekspanderede legeme, og ph.d.-studerende Else Skjold er en af dem, der er med til at trampe nye stier ind på et område, der ellers har været praktisk domineret af tøjdesignere og sælgere.

KARRIERE

Og som de fleste pionerer kan skrive under på, giver det ofte noget murren i krogene, når man trænger sig ind på andres enemærker, selvom det sker i den bedste hensigt.

"Else Skjolds forskningsprojekt kan ikke bruges til noget som helst", skrev Helle Mathiesen, redaktør for branchebladet TØJ, og erklærede generelt modeforskning for verdensfjern og alt for langsomt til at fange de hurtige tendenser i modebranchen.

'Modebranchen skal pottetrænes'

Det skete efter Else Skjold i et interview med Videnskab.dk havde sagt, at "modebranchen skal pottetrænes til forskning".

"Jeg var også lidt dum. Jeg brugte et meget nedladende ord – pottetræning. Det ord er jeg i dag ikke så glad for, at jeg brugte. Men ingen tvivl om, at mange i modebranchen ser på forskningen og tænker: kuk kuk faldera, hvad skal vi dog med det? Der er en selvforståelse om, at "vi er i den virkelige verden". Forskeren er i elfenbenstårnet, der ikke har noget med verden at gøre. Man synes, det er irriterende, at der kommer folk udefra og skal være kloge", fortæller Else Skjold.

Hun tror dog, at forskning og branche lige så stille vil finde hinanden, og at mistilliden især handler om dårlig kommunikation, for eksempel når praktisk tænkende mennesker præsenteres for en masse teoretiske termer.

Modeleksikon var starten

Det er ellers ikke fordi, hun selv er teoretiker med stort T. Interessen for tøj og mode kan spores helt tilbage til barndommen, hvor hun besluttede, at hun ville være modedesigner og begyndte at sy tøj til sig selv og sine veninder. Det blev en akademisk karriere, men det kunne sagtens være gået praktikkens vej.

"Ingen tvivl om, at jeg forstår processerne godt og er et visuelt menneske og bliver berørt af en form, der er smuk og visuel. Så jeg tror lige så godt, jeg kunne være endt som modedesigner som forsker".

Springet til den akademiske modeinteresse kom, da hun studerede moderne kultur og kulturformidling og fik et studiejob som assistent for Mads Nørgaard, der var ved at lave et modeleksikon. Og når hun nu alligevel sad med

alle de artikler om modens historie, lå det lige til højrebenet at skrive speciale om emnet. Herefter gik der ikke længe før telefonen begyndte at kime med folk, der ville have hende til at skrive om mode, og de næste 3-4 år levede hun at være modeskribent. Men hun opsnappede også signaler om mode som en gryende forskningsdisciplin, og den galej ville hun gerne med på.

Det skete i første omgang som forskningsassistent på Designskolen i Kolding, hvor hun netop lavede en rapport om, hvordan modeforskningen kunne integreres på den ellers meget praktisk orienterede designuddannelse. Det skete som et led i skolens bestræbelser på at opnå universitets-status.

Brugertilgang – ikke modemagasiners

"Jeg har været heldig at komme ind i den periode, hvor der er lidt pioner-ånd. De sidste 10-15 år har der været en kraftig udvikling, som,

siger mange, minder om den udvikling, der skete med filmvidenskab. Der mødte man også lidt den samme holdning - at det var da ikke noget, man kunne forske i".

Else Skjold kalder modeforskning for et klu-detæppe af forskningsdiscipliner, men for hendes eget vedkommende ligger krydsfeltet især mellem antropologi, sociologi og business-studier. Hendes ph.d.-projekt er et kvalitativt studie af, hvad der får helt almindelige mennesker til at vælge et stykke tøj frem for et andet, når de står i butikken. Hendes fokus er på mænd, og den primære del af projektet går ud på at følge en halv snes mænd meget tæt for at kortlægge bevæggrunde for hvilket tøj de tager på og køber:

"Min gren er brugersynsvinklen. I stedet for firstmovers kigger jeg på helt almindelige menneskers mode. Vi vælger ikke ud fra, hvad der står i modemagasiner. Vi har nogle andre handlingsmønstre".

folk deres tøj

modebranchen, at forskning hverken er dumt eller farligt

En af de faktorer, Else Skjold lægger vægt på i sin undersøgelse, er den fysiske fornemmelse, vi har omkring vores tøj: "Tøj hænger altid på vores krop. Så vi har en masse fysiske fornemmelser og sanseoplevelser – hvordan lyder det, lugter det, føles det? Hvad gør det, om skjorten er taljeret? Gør den, at du har lyst til at have den på eller ikke? Det er ikke italesat, men det kommer til udtryk, når man går ind i en butik og siger: det her er lige mig!"

Akademisk og ikke-akademisk sammenstød og fordomme

Det er på mere end et plan, at hun bevæger sig mellem teori og praksis. Ph.d.-stipendiet er delt mellem CBS og Designskolen i Kolding. To steder med vidt forskellig kultur og akademiske traditioner:

"Det er tydeligt i forhold til de studerende. På Designskolen har vi elever der, for at sige det

ligeud, ikke gider læse særligt meget. Men de forstå godt teorierne, når man forklarer dem. Når jeg skal vejlede teoretiske opgaver, så kommer de og siger: jeg skal lave en kreation inspireret af lys, hvad skal jeg skrive om det? Indgangen er deres tøj. På CBS kommer de typisk og skal lave en opgave, der sammenligner markedsstrategien hos LMVH og et andet luksusmærke med millioner i omsætning"

Else Skjold tror dog at sød musik kan opstå, når modsætninger mødes. Derfor får de designstuderende og deres kolleger fra CBS lov at møde hinanden og lave opgaver sammen: "Det har været noget af det sjoveste. Der er en masse gensidige fordomme. De designstuderende forventer at møde folk med slips, der kun tænker på penge, mens CBS-studerende forventer de der fuldstændigt krollede hjerner, der ikke kan huske hvor de selv bor".

Forskeres dresscode:

De tager bare noget tøj på ...

Universitetsmiljøet har også sin uniformering og sociale tøjkode, konstaterer Else Skjold, som FORSKERforum har bedt om at beskrive tøjvalget blandt sine forskningskolleger.

"Dresskoden er, at man ikke går op i mode. Man skal ikke være for smart i tøjet, det er mistænkeligt. For mændene betyder det en pullover, en ternet skjorte uden skrappe farver, fløjsbukser eller jeans og halvpraktiske sko. Jeg så for nyligt et ph.d.-forsvar på Sociologi, som må være den lomme, man stadig går med velour-blazere", fortæller hun.

Hun kæder den lidt modefjendske uniformering sammen med den massive fokusering på intellektet, hvilket degraderer krop og tøj til sekundære, ja nærmest lidt modsætningsfyldte faktorer.

"For nyligt hørte jeg en kreativitetsforsker, som sagde, at mange forskere er karakteriseret ved, at deres krop er et transportmiddel, der kan bære hovedet fra et sted til et andet. Mange forskere tager bare noget på. Ligesom de skal have mad, for at deres hjerne kan fungere, så skal de også have tøj på kroppen, så den kan bære hjernen",

Hvad angår kvindelige forskeres tøjvalg er der faktisk lavet en specifik garderobeundersøgelse, dog med et mere ligestillingsmæssigt fokus, erindrer Else Skjold. Også her går det igen at tøj, der spiller på det kropslige og seksuelle ikke ligefrem virker fordrende for den faglige anseelse: "For kvinder er det vigtigt, at man ikke går udfordrende klædt. Kvinder vil forsøge at dække sig til og se seriøse ud. Man laver ikke en Lene Espersen ved et forskermøde", siger hun.

Og når man spørger Else Skjold, hvor hun selv hører hjemme, så er svaret følgende: "CBS har været mit forskerhjem. Der er min forskerskole og min meget dygtige vejleder. Designskolen er forskningsmæssigt meget spændende, fordi forskning her er noget relativt nyt og dermed byder på en åbenhed i forhold til traditioner og indgangsvinkler. Og så er jeg glad for at være på en designskole, hvor folk tænker tøj 24 timer i døgnet – for det gør jeg også".

lah

Godt nok har universiteterne de senere år brugt store summer på at ansætte journalister og opgradere videnskabsformidlingen. 'Danskernes Akademi' formidler forskning på landsdækkende tv og på Videnskab.dk kan man læse populære forskningsnyheder fra hele forskningssektoren. Alligevel mener nyhedschef **Morten Busch fra Experimentarium** at det halter med forskningsformidlingen i Danmark. Der er brug for mere viden og på længere sigt også flere kræfter.

Morten Busch var hovedmanden bag konferencen 'When science meets the headlines', der samlede en stor gruppe formidlingsinteresserede på Experimentarium i begyndelsen af oktober. Som underliggende dagsorden lå Buschs ide om at styrke forskningsformidlingen gennem et forskningsinitiativ – **Science Media Research Lab** – og på længere sigt et decideret tværgående formidlingscenter efter forbillede af det engelske Science Media Center.

England: Et formidlingscenter udenfor uni

"Danske forskere – især de naturvidenskabelige, tekniske og sundhedsfaglige - deltager ikke i tilstrækkelig grad i den offentlige debat og har svært ved at få deres viden bragt i spil. De mest kendte eksempel er naturligvis GMO-debatten, der stort set blev styret af store miljøorganisationer, eller klima-debatten, hvor forskerne primært fik rollen som faktatjekkere, mens debatten blev styret af politikere og meningsdannere", siger Morten Busch.

Den problemstilling mener han, man i England har fundet et godt svar på, nemlig gennem et videnskabeligt formidlingscenter – Science Media Center – som formidler viden og kontakt

Science Media Research Lab

Et fem-årigt forskningsprojekt omkring forskningsformidling og samspillet mellem forskere og medier. Herunder er foreløbigt defineret 5 delprojekter, der skal udføres af erhvervs-ph.d.-studerende. Ph.d.erne skal udover Experimentarium være tilknyttet universiteterne og udviklingsarbejdet skal ske i tæt samarbejde med medier, organisationer etc.

På baggrund af resultaterne skal det vurderes om de nyudviklede initiativer kan implementeres på universiteter og i medierne eller i et fremtidigt dansk Science Media Centre.

mellem pressen og de britiske forskere på tværs af universiteterne.

"Blandt andet har man et aktualitets-beredskab. Opstår der så for eksempel en tsunami, har centeret en database over forskere, og sikrer, at en af dem stiller op, og at videnskaben derved kommer ind som spiller. De indkalder også til medie-briefings om forskningsemner 2-3 gange om ugen, hvor de liner forskellige eksperter op, og de er proaktive med at forudse inden for hvilke emner, hvor det i kommende måneder og år kan blive relevant med ekspertviden".

Krav: Mere forskning i forskningsformidling

I første omgang er sigtet for Morten Busch og Eksperimentarium dog ikke at skabe et dansk Science Media Center, men et forskningsinitiativ, der gennem en række delprojekter kan skaffe mere viden omkring de problemstillinger, han mener, er til stede i dag. Herudfra kan man så vurdere behovet for et egentligt Science Media Center.

"For eksempel har vi fået støtte af Forsknings- og Innovationsstyrelsen til at lave et forskningsprojekt, der undersøger, hvor i overleveringen mellem forsker og medier, de faglige fejl opstår. Sådan et projekt kan aflive myter og samtidig pege på, hvor det er, man kan blive dygtigere. Om det er journalisterne, der skal opkvalificeres eller om det fx er forskerne, der skal have træning i at formidle i medierne".

Kommunikationsafdelinger er ledelsens – ikke forskernes

Morten Busch mener, at selv om kommunikationsindsatsen på universiteterne måske er vokset de seneste år, så er typerne af kommunikationsopgaver det også. Derfor er det ikke bare forskningsformidlingen, der er blevet tilgodeset. "Kommunikationsafdelingerne gør rigtig mange gode ting. Jeg har selv siddet i en, hvor man havde valgt at lægge indsatsen på rekruttering, på intern og politisk kommunikation. Så de bruger ikke 100 pct. af deres tid på forskningskommunikation – måske nærmere 10-20 %. Det er det, jeg får at vide, når jeg taler med dem", siger han.

Ressourcemanglen kommer ifølge Morten Busch til udtryk i, at universiteternes egen formidlingsindsats som regel kommer til udtryk som forskningsnyheder. Ofte mangler man overskuddet til at være proaktive og spille ind i en debat med forskningsbaseret viden. "Den rolle kan et science media center tage ved at konstatere, at nu er den og den debat oppe, og så skal de spille forskere ind og

dermed opkvalificere den offentlige debat", siger han.

Videnskabsredaktør: Unødvendigt

Til stede ved konferencen var også chefredaktøren for Videnskab.dk **Vibeke Hjortlund**. Hun har svært ved at se det behov, Morten Busch taler om.

"Vi har kæmpe kommunikationsafdelinger, som gør det meget effektivt og er meget dygtige. Hvorfor skal man så bygge noget ovenpå? Jeg kan ikke se behovet i Danmark. I forvejen er der langt flere kommunikationsarbejdere på universiteterne, end der er forskningsjournalister", siger Hjortlund.

Den store formidlingsbarriere mellem forskere og medier, er i hendes øjne også lidt af en myte: "Ser man på videnskabs-dækningen i Danmark, synes jeg den er både god og seriøs. Politiken har længe holdt fanen højt, og det nye

lingen brug for hjælp?

slår mere forskning i videnskabsformidling og et formidlingscenter udenfor universiteterne

Experimentarium er førende omkring interaktiv museumsformidling, men skal det også være hjemsted for et centralt forskningsformidlingscenter? Det er der delte meninger om.

'Newton'-tillæg i Jyllands-Posten er rigtig godt. Forskerne vil generelt gerne fortælle om det, de laver, så jeg synes ikke, der er den store kløft, man talte om i gamle dage. Morten Busch nævner GMO-debatten, men altså hvor længe siden er det lige, det er? Tager man til sammenligning dækningen af Fukushima-katastrofen, så var det imponerende hvor hurtigt medierne fik fat i videnskabelige kilder og lavet god dækning", siger hun.

Videnskabsredaktøren vil principielt gerne støtte op om forskning i bedre formidling, men hvis formålet på længere sigt er at skabe grundlag for et Science Media Center, melder hun hus forbi: "Hvis det er formålet – så er jeg ikke interesseret. Jeg synes det er vigtigt, der forskes i, hvordan der laves god forskningsformidling, og hvis vi kan lægge platform til, så gør vi gerne det. Men forskningen kunne formentlig lige så godt foregå ude på universiteterne."

Hvorfor på Experimentarium?

Claus Holm, tidligere prodekan for formidling på DPU, kan godt følge Busch i, at der kan være et forskningsmæssigt behov, når det gælder videnskabsformidlingen:

"Det kan godt give god mening at se nærmere på forholdet mellem for eksempel forskning og journalistik - hvilken snitflade er der, hvor man skal finde en balance, og med hvilke teknikker skal man gøre det? Min oplevelse er, at de danske universiteter i skyndingen fik ansat en række journalister med en journalistisk tilgang. Hele formidlingsindsatsen er derfor domineret af, at det er journalister, der taler med journalister om, hvordan artiklerne skal skrives", siger Claus Holm.

Han bekræfter også Morten Buschs opfattelse af, at kommunikationsafdelingerne mange steder sidder tæt på ledelsen, og primært varetager den politiske kommunikation. Han mener dog

ikke, at der er et problem omkring forskernes manglende deltagelse i medierne. Udfordringen er i hans øjne, at få en afbalanceret dagsorden igennem i forhold til journalisterne.

Holm bakker således op om mere forskning på området. Men han kan ikke se logikken i, at den forskning skal lægges på Experimentarium: "Al ære og respekt for Experimentarium. De må gøre som de vil. Men jeg synes, vi har forskningsinstitutioner nok i Danmark, og der findes også forskning på universiteterne omkring de her ting".

Ifølge Morten Busch ligger projektbeskrivelsen til et Science Media Research Lab færdig inden årets udgang. Experimentarium vil herefter forsøge at få universiteternes og mediernes opbakning til projektet, ligesom der er en dialog i gang med forskellige fonde om støtte til projektet.

lah

Smartphone – lykke og terror

Smartphones kan være et praktisk redskab – men kan også nedbryde de sidste grænser mellem arbejds- og fritidsliv. Og så udfordrer de gamle sociale normer for kommunikation.

Arbejdet har hægtet sig på. Ikke bare er det med internet og bærbare computere kommet ind i vores private gemakker, det har såmænd fundet vej helt ned i vores lommer, så det nu altid er inden for rækkevidde.

Vi taler om smartphones. Mobiltelefoner med styresystemer, der giver dem de fleste af computerens funktioner, først og fremmest en internet-opkobling med alt hvad det giver af kommunikationsmuligheder. Det betyder, at den del af arbejdet, der handler om kommunikation med samarbejdspartnere, kolleger eller studerende nu ikke er begrænset til de timer, man sidder foran computeren. Det samme gælder almindelig faglig opdatering i forhold til nyheder, diskussionsfora og lignende.

Fristelse

Nye muligheder, men også nye udfordringer i forhold til det at have en god balance mellem arbejde og fritid. For smartphones kommunikative hotline til hele verden er et fristende

Smartphones – og lignende

- En smartphone er fællesbetegnelsen for mobiltelefoner med styresystemer, der giver dem de fleste af computerens funktioner, som for eksempel internet-forbindelse og email.
- Styresystemerne gør, at man selv kan opgradere sin smartphone med ny software – de såkaldte apps – som der i dag findes et enormt udvalg af.
- Første telefon med betegnelsen smartphone var Ericsson R380, som kom i 2000.
- Apples iPhone kom i 2007 og blev banebrydende i design og performance. Den er i dag den mest sælgende smartphone.
- Der findes en række forskellige styresystemer. Det mest udbredte er Android (produceret af Google). Apple har sit eget styresystem – iOS.
- iPad er ikke en smartphone, men en 'tablet', der lægger sig som en mellemting mellem en smartphone og en bærbar computer.
- iPod Touch – et andet Apple-produkt – er ikke en telefon, men har på grund af sin internet-forbindelse mange af de samme muligheder som en iPhone.

tilbud at have liggende i sin lomme.

Det erkender **Thomas Ploug**, lektor og leder af Center for anvendt etik og videnskabsfilosofi ved AAU. Hans egen smartphone gør, at han altid er online:

"Jeg er fristet hele tiden. Jeg har altid telefonen med mig, så jeg kan tjekke mails når min datter er til gymnastik eller i supermarkedet. Det kan være, der er kommet besked fra en spændende samarbejdspartner eller en fra forskningsnetværket. Det kunne være et nyheds- eller forskningsforum, man følger med i, eller en 'tic toc-alarm' om en artikel i et tidsskrift", forklarer han.

Fare for det sociale nærvær

Men selv om Thomas Ploug selv gør stor brug af smartphones muligheder, så er det dybest set ikke en udvikling, han bifalder:

"Det er almindelig kendt for en forsker, at forholdet mellem arbejde og fritidsliv er udflydende. Men med den teknologiske udvikling er det nu endnu mere udflydende, fordi vi har adgang til kolleger og viden døgnet rundt. Jeg holder af at forske, og mit arbejde er min hobby. Men stadig tror jeg, der er brug for, at man med mellemrum lader det ligge og slapper af", siger han.

Faren ved den online-kultur, som smartphone-teknologien er med til at skabe, er at det går ud over det sociale nærvær: "Værdien ved sociale interaktioner er jo, når man viser interesse, at man er nærværende og holder fokus på de ting, man er i gang med. Men det kan teknologien være med til at fjerne, når man hele tiden har et halvt øje på emails og nyheder".

Tilgængelighed hele døgnet

Familielivet kan altså blive forstyrret af manglende fokus hos den altid tilgængelige forsker. Men det gælder faktisk også arbejdslivet. Med telefonen er internettet og emailkorrespondancerne også rykket ind i de tidligere så hellige mødelokaler.

"Jeg oplever i stigende grad at folk forlader møder, fordi der tikker noget ind på deres telefon", bekræfter Thomas Ploug, der vakler en smule i vurderingen af, hvor godt eller skidt det er, at man nu har mulighed for at tjekke mails under et møde.

"Et synspunkt er jo, at det kan underminere engagementet. Omvendt er det jo også godt at have fleksibiliteten. Få møder er så vigtige, at man ikke kan forlade dem for en vigtig sag.

Behovet opstår jo også, fordi møder ofte er lange. Så optimalt set var man mere disciplinerede i sin mødekultur, men holdt til gengæld telefonerne slukkede", siger han.

Lah

Nye medier som arbejdsredskab og videnskabeligt

En moderne mobiltelefon har langt flere muligheder end mailprogram, kalender og internetbrowser. Det ekspanderende marked for apps – små programmer, man kan downloade og installere – gør det muligt for ganske små midler at udruste sin telefon som et videnskabeligt arbejdsredskab. Vi bringer her et lille udvalg af apps med særlig appel til videnskabsfolk.

Call For Papers giver dig meddelelser om kommende konferencer og udgivelser fra videnskabelige tidsskrifter. Oplysningerne kommer fra WikiCPE, som er internettets mest brugte community-ressource blandt forskere og uddannelsesinstitutioner, der vil annoncere deadlines for indgivelsen af videnskabelige papers. Til iPhone og iPad og iPod Touch.

Epicentral viser et verdenskort og en liste over epicentre for jordskælv, der har fundet sted inden for den sidste uge. Data bliver leveret af U.S. Geological Survey. Listen opdateres hver gang programmet startes. Til iPhone og iPod Touch.

iScience indeholder alle vigtige matematiske og fysiske formler – omkring 2500 – samt et interaktivt periodisk system over alle kemiske elementer. Til iPhone, iPad og iPod Touch.

PCalc er en videnskabelig regnemaskine, som blandt andet understøtter hexadecimale, oktale og binære beregninger, RPN mode mv. Til iPhone og iPod Touch.

Med konstant adgang til mail og internet, kan en smartphone i lommen nemt gå ud over det sociale nærvær.

veligt værktøj

iHyperChem er et program, der kan bruges til at opbygge og manipulere molekulære systemer og undersøge deres struktur. Med den udvidede Level 1-udgave kan man endvidere overføre sit virtuelle molekyle til en HyperChem-server, der optimerer strukturen og sender resultatet tilbage. Til iPhone, iPad og iPod Touch.

Dragon Dictate får telefonen til at virke som en diktafon, der transskriberer din tale ned som tekst. Man kan således indtale mails, Twitter-opdateringer eller sms-beskeder, eller man kan bruge den som en virtuel notesblok i arbejdet. Dansk understøttes dog ikke. Er standard i Android-telefoner men fås også som app til iPhone.

Algeo Graphing Calculator er som navnet siger en grafisk regnemaskine, som kan tegne funktioner og ydermere har særlige funktioner som beregning af derivater, integraler og Taylor-serier. Til Android-telefoner.

Wolfram Alpha er en kombination af vidensdatabase og regne-ressource. Man indtaster ganske simpelt sit regnestykke eller spørgsmål og får svar – ofte med supplerende oplysninger. Apps både til iPhone, iPad og Android.

Atomdroid kan bruges til at skabe og betragte molekulære konstruktioner. Kan optimere og foretage Monte Carlo-simuleringer og -analyser. Til Android-telefoner.

Sociale mobilregler kommer af sig selv

Forsker beroliger: Vi skal nok få lært plii omkring smartphones

Richard Ling, sociolog og professor ved IT-Universitetet, forsker i brugen af mobiltelefoner. Han kan observere, hvordan det blandt unge er ganske normalt at holde en parallel-kommunikation kørende.

"Jeg havde en fokusgruppe med nogle unge, hvor jeg efter en halv times tid lagde mærke til, at en pige sendte en sms. Jeg spurgte hende, hvor mange hun egentlig havde sendt, og det var 10-12 stykker, og det havde flere af de andre også gjort. Det var som om, de lige kunne tjekke ud og tjekke ind igen", fortæller han.

Han mener i princippet, at nogle af de samme tendenser gør sig gældende blandt voksne, og således også i forskermiljøet, dog med den forskel at der i højere grad er tale om emails.

Brud på høflighedsnormer

At "tjekke ud" og koncentrere sig om sin telefon er et brud på høflighedsnormerne, medgiver Richard Ling, men han mener samtidig, at grænserne er flydende:

"Hvis vi to har en samtale, og jeg åbenlyst fokuserer på min telefon, så er det en fejl. Der er en klar social regel om, at man giver hinanden opmærksomhed, når man står ansigt til ansigt. Men i større grupper kommer det an på situationen. Der kan sagtens være lejligheder, hvor det passer sig".

Ling vurderer, at de sociale normer omkring brugen af smartphones formentlig ikke helt har

'sat sig' endnu. Men han føler sig ganske sikker på, at det vil ske helt af sig selv: "Se på den traditionelle telefon. Da den blev opfundet, var der meget snak om, hvor forstyrrende de ringende telefoner var. I dag er vi vant til dem. I forhold til mobiltelefonerne skal der nok komme nye ting, der irriterer os endnu mere".

Når studerende forsvinder bag deres skærme

Thomas Ploug oplever egentlig, at de studerende er ganske hensynsfulde i deres brug af mobiltelefoner. Selvom han ofte underviser store hold, kan han ikke huske, hvornår en undervisning sidst er blevet forstyrrende af en ringende telefon. Dog kan det for mange lærere virke irriterende, når de studerende "forsvinder" bag deres opslåede skærme under forelæsninger. Men de oplevelser kan indirekte være med til at disciplinere forskerne selv.

"Mange kolleger, jeg taler med, oplever det som en uskik, men jeg tror, det gør, at mange forskere selv tænker sig om og undlader at tage computeren frem under møder, før der er brug for dem. I det hele taget tror jeg, man vil opleve, at vi kommer til at blive mere eksplicit omkring, hvordan vi skal håndtere telefoner og elektroniske medier", siger Thomas Ploug.

lah

Henrik Dahl: Det venstreorienterede universitet anno 1980

I september 1980 begyndte jeg så på Sociologisk Institut ved Københavns Universitet, og der gik min uvilje mod det ekstreme venstre fra at være principiel til at blive personlig. Nu er det ikke det bogen handler om, men hvad skal jeg i korthed sige? Institutet var lovløst i den forstand, at stort set alle de fastansatte lærere var blevet marginaliseret, og en klike under åndelig ledelse af en fyr, der hed Kurt Aagaard Nielsen, kontrollerede alle beslutningsdygtige organer med hård hånd.

Lovløsheden kom til udtryk på mange måder. Den herskende klike samarbejdede så lidt som muligt med universitetet og myndighederne og boykottede så meget, den kunne slippe af sted med. Dens beslutninger var vilkårlige og kunne ikke appelleres. Al forskning og undervisning var normativ i den forstand, at (student-) marxismen var det sande udgangspunkt og enhver anden tænkning at betragte som løgn og vranglære. Derfor have instituttet også et uformelt *Index Librorum Prohibitorum*. Det omfattede al metodelære og navnlig al lære om kvantitative metoder. Desuden al angelsaksisk sociologi og al sociologi til højre for Habermas.

Hvad kom der ud af det? For det første: Et fagligt niveau man ville betegne som rystende lavt alle andre steder. Det var nok i virkeligheden det værste. For det andet: At alle, der gennemgik uddannelsen, fik en selektiv og pletvis og mangelfuld viden om sociologi i den forstand, begrebet almindeligvis blev brugt verden over. Og for det tredje: De fleste åbnede deres sind for den mærkelige ide, at videnskabens grundlæggende bestræbelse ikke er at skelne mellem sandt og falsk, men mellem godt og ondt. man kan sige det samme på en anden måde: At videnskaben ikke er en intellektuel, men en moralsk øvelse.

Jeg ville ikke have lært noget, hvis jeg ikke først havde gjort oprør og så var flygtet til medieundervisning på KUA og til sidst flygtede til en toårig M.A. i kommunikation på University of Pennsylvania, hvor jeg langt om længe fik udfyldt de huller, Sociologisk Institut havde efterladt.

På Sociologisk Institut mødte jeg de yderligt gående venstreorienterede som de mest hjerteløse og urimelige og uanstændige og uansvarlige og dobbeltmoraliske mennesker, det er muligt at forestille sig. Men ikke mere om det; lad os gå til det principielle.

Den første ting, jeg indså efter at være blevet udsat for Sociologisk Institut, var betydningen af *frihed*. Folk skal have lov til at sige og mene og gøre det, de vil, inden for meget vide rammer. Ikke bare formelt, men også uden mobning og chikane og marginalisering. Den anden ting var betydningen af *oplysning*. Det er ikke muligt at opretholde livet på en, jeg i hver fald foretrækker, medmindre tanken er fri og kritisk og selvbevidst. Den tredje var, at det er vigtigt at beskytte videnskaben: Den institution i samfundet, der efter nøgterne og saglige regler har til opgave at bortskaffe svag tænkning og erstatte den med stærkere. Endelig indså jeg, at mennesket ikke er en lige gyldig biting. Hvis jeg – efter mødet med den herskende klike på Sociologisk Institut – skulle vælge mellem at have at gøre med et retlinet og hæderligt menneske på den såkaldte højrefløj eller en venstreorienteret usselryg af Sociologisk Institut-typen, ville jeg uden at tøve foretrække en nobel højreorienteret.

(Uddrag af Henrik Dahl: 'Spildte kræfter – hvorfor venstrefløjen i virkeligheden er fortabt', Gyldendal 2011)

Det er 25 år siden, at daværende undervisningsminister Bertel Haarder lukkede KUs Sociologisk Institut, og så gik der 8 år, før det genåbnede i en ny udgave. Haarders begrundelse for lukningen var, at kvaliteten var for dårlig, mens andre fortolkede det som et ideologisk spørgsmål, fordi Haarder mente uddannelsen var for kritisk og venstreorienteret.

25 ÅR SIDEN: HAARDER LUKKER KU-SOCIOLOGI

En af de mest kendte sociologer i dag er Henrik Dahl, og netop han bakker fuldstændig op lukningen. I sin nye erindringsbog "Spildte kræfter – hvorfor venstrefløjen i virkeligheden er fortabt" fortæller han om sin venstreorienterede fortid og om, hvordan han kunne lade sig forføre og hvordan han kom på bedre tanker. En kort sentens handler om universitetet. Her omtaler Dahl sit gamle sociologiinstitut, og især daværende lektor Kurt Aagaard Nielsen får med grovfilen. Han bliver kaldt institutejer, der på sektagtig vis styrede alt på instituttet. Og han var en af de lærere, som blev fyret af Haarder i 1986.

"Det er da ubehageligt at blive hængt ud på den måde, især fordi jeg jo ikke har nogle steder at replicere ...", svarer Kurt Aagaard, der i dag er professor på RUC.

Aagaard: Ideologi – ikke historieskrivning

Aagaard undrer sig over, at Dahls usubstantielle personoverfald er sluppet uredigeret igennem Gyldendals redaktion af bogen. "Hans udsagn om min rolle og miljøet mangler enhver substans; de er løse og udokumenterede. Han end ikke beskriver indholdet i tidsånden dengang, nemlig at der skete opgør med visse autoriteter og han skærer en række erfaringsprocesser i perioden bort. Tidsbilledets sammensathed er åbenbart uvæsentligt, fordi Dahl mener, at alt fra den tid bør slettes som venstreorienteret og dermed dårligt. Og vel foregik der ting, som ikke var så vellykkede, men hvorfor bruger han ikke spalterne til at beskrive det nuanceret. Han kvæler det i noget personligt og viderebringer meget simple klicheer for, hvad der foregik. Det er historieskrivning og journalistik under lavmålet. Erindringerne er ideologi og ikke analyse", siger Aagaard.

"Virkeligheden er, at der blev prøvet forskellige demokratiformer på datidens sociologiske institut, man afprøvede nogle grænser for universitetsstyre. I stedet for mere eller mindre lukkede bestyrelsesmøder så havde vi f.eks. i

Dahls historieskrivning er ideologi

- siger udhængt eks-lektor på det Sociologisk Institut, som Bertel Haarder lukkede i 1986

en periode plenumforsamlinger, som gav vores repræsentanter i de styrende organer nogle vejledende holdninger, som de bar videre”.

Dahl: Konfessionelt studium – ikke videnskab

Kurt Aagaard undrer sig over at det lykkes Dahl at fremstå i offentligheden som en af de mest kendte danske sociologer.

”Jeg vil ikke udelukke at Henrik som studerende på det daværende sociologiske institut følte sig marginaliseret – ja måske ligefrem et overset geni. Men studiekammerater og undervisere syntes åbenbart ikke, han havde ”dybt i posen. Han gik på det daværende Sociologisk Institut tidligt i 80’erne, hvor der faktisk var et fagligt pluralistisk opbrud – bl.a. med en stigende markering af postmoderne positioner overfor den marxisme, som i 70’erne havde været så ensidigt dominerende”, siger Aagaard.

Henrik Dahls forklaring på, at han hænger Kurt Aagaard ud lyder: ”Han udpeges, fordi han var fastansat lærer, og som sådan havde et særligt ansvar for, at unge fik en ordentlig uddannelse. Der blev ikke givet en bred pluralistisk uddannelse inden for det sociologiske fag. Det var ikke et åbent læringsmiljø, men et konfessionelt studium, hvor det lå i luften, at du skulle tage stilling for det venstreorienterede.

”Overset er hele den moderniseringsproces, som det venstreorienterede studenteroprør på sociologi også var bærer af

Kurt Aagaard

”Når jeg sætter navn på ham, er det fordi han var den stærkeste”, siger Henrik Dahl. ”Jeg oplevede, at vi unge relativt forsvarsløse, der startede på studiet, blev udsat for t overgreb. Enten var du med eller imod. Vi fik at vide, at vi ikke skulle gå til undervisning hos de gamle professorer og lektorer, fordi de tilhørte højrefløjen, og der var også midterfløjslærere, som vi skulle holde os fra”.

Retten til at skrive historien

Tvisten mellem Dahl og Aagaard handler om retten til at skrive historien om 1970-80’erne, mener Aagaard mener. Og Dahl sætter ikke historien i sin samtidsbetingelser:

”I dag har Dahl fået plads i offentligheden som ideolog, ja han fungerer som nyttig idiot for bestemte højrefløjs-synspunkter om at

alt venstreorienteret var sygt, og at det da var godt, at han slap ud af det. Overset er hele den moderniseringsproces, som det venstreorienterede studenteroprør på sociologi også var bærer af”.

Henrik Dahl svarer: ”Sociologisk Institut 1980 var totalt politiseret og blottet for videnskabelig pluralisme. Det var ikke en lærdomsinstitution. Fagligheden var sekterisk og eensidig og der blev stillet ubegribeligt små faglige krav. Det var fagligt og moralsk et elendigt miljø. Jeg kom som venstreorienteret 20-rig, men kom i stigende grad i tvivl, så det gik op for mig at Sociologisk Institut ikke var en lærdomsinstitution, som jeg derfor distancerede mig fra. Jeg kan takke andre institutioner for, at jeg fik en god uddannelse, herunder KUs medieundervisning, hvor bl.a. Ralf Pittelkow ironisk nok var en af lærerne ...”

Til Aagaard anklage om, at Dahls fremstilling er historieskrivning og journalistik under lavmålet – ideologi og ikke analyse – svarer Dahl:

”Min bog tilhører genren erindringer og er dermed ikke en større tidsåndsanalyse, så derfor er perioden beskrevet mere overordnet. Jeg skildrer et personligt forløb fra urefleksion til refleksion, bogen er i den forstand formet som en slags udviklingsroman. Og en del af det er så historien om et politiseret miljø, som ikke havde noget at gøre med en normal fornuftig universitetsuddannelse”.

Højrefløjs-revanchisme

Kurt Aagaard siger, at Dahl er del af en bestemt historieskrivning: ”Da jeg så tekstuddraget var min umiddelbare reaktion, at det var et forsøg på at stigmatisere 68’erne og 1970’ernes marxisme, samfundskritik og opgør med gamle universitetsautoriteter m.m. som ’sygt’. Det er en variant af revanchismen fra dem, som følte sig overset dengang og som i dag har magt i offentligheden.”

Aagaard antyder, at Dahl fungerer som nyttig idiot for bestemte højrefløjs-synspunkter om, at alt venstreorienteret var sygt, og at det var godt at han slap ud af det. Er Dahl en hævnerrig højrefløjsrevanchist, som ikke kunne komme til i 1970-80’erne og som nu får plads i medierne?

”Jeg er såmænd ikke bitter. Jeg har haft en spændende karriere og held med det meste. Men det klæder ikke Kurt Aagaard at løbe fra sit ansvar dengang”, svarer Dahl. ”Og jeg opfatter mig ikke som højrefløjsideolog; jeg er helt ærligt bare i tvivl. Der er på den ene side brug for at kritisere kapitalismen, men der er også brug for at være om det åbne, liberale samfund, hvor man må gøre, hvad man vil, så længe man ikke generer andre, og hvor staten ikke styrer ens liv ...”

jø

Akkreditering II- hvem fupper

Menighedsfakultetet og Dansk Bibel-Institut anmodede om at få et genmæle optaget i FORSKERforum, efter at FORSKERforum nummer 247 trykte en artikel "Fupakkreditering ophører 2016" med betydelige forkerte oplysninger om vore bacheloruddannelser i teologi.

I strid med god presseskik valgte redaktionen at bringe genmælet som et læserbrev og samtidig svare på genmælet. Dette er udtrykkelige og helt grundlæggende brud på god presseskik. Genmælet var skrevet med udgangspunkt i den vejledning, som Pressenævnet har udgivet. Derfor indeholdt genmælet ikke forklarende eller vurderende bemærkninger og berørte kun urigtige informationer, som vedrører den anklagede part.

Vi undlod for eksempel at kommentere påstanden om Indre Missions holdning til gudstjenestefællesskab med kvindelige præster, ligesom vi heller ikke kommenterede et citat fra en avis-kronik af Birthe Rønn Hornbech, der blev gengivet i FORSKERforum uden kildeangivelse. Vi forsøger at holde os til reglerne, mens FORSKERforum har brudt reglerne for god presseskik gentagne gange i dette forløb. Derfor bliver vi nødt til at komme med følgende genmæle til ForskerForum 248:

1. Det er forkert, at de engelske akkrediteringsmyndigheder skulle have forbudt University of Wales at foretage akkreditering af ikke-engelske studier. Quality Assurance Agency for Higher Education udsendte i juni 2011 to ret så kritiske rapporter om University of Wales' akkreditering af og tilsyn med tre institutioner i Sydøstasien. Rapporterne rummer en række anbefalinger til University of Wales, men absolut intet forbud. Det walisiske universitet meddelte den 3. oktober 2011, at man nu vil ændre fundamentalt på sit system for validering af udenlandske uddannelser, så man fremover kun validerer uddannelser, man selv har designet.

2. University of Wales' beslutning om ikke længere at ville godkende uddannelser, som

udbydes på en række sprog, herunder dansk, er truffet i foråret 2010, et halvt år før Quality Assurance Agency i oktober 2010 påbegyndte sit review af adskillige britiske universiteters akkreditering af uddannelser i Singapore, og mere end et år før den britiske akkrediteringsmyndighed udgav sin kritiske rapport. Dette review førte til kritik af University of Wales' svigtende tilsyn med en enkelt af sine uddannelser i Singapore.

3. Menighedsfakultetet støttes økonomisk af enkeltpersoner tilknyttet en række organisationer i Folkekirken, herunder Indre Mission, og af mange i Folkekirken uden særlig organisationstilknytning. Det er derfor ikke rigtigt, når FORSKERforum 247 hævder, at "Indre Mission finansierer Menighedsfakultetet", eller at der skulle være givet "uoplyste donationer fra organisationen" (FORSKERforum 248).

4. Hvorfor kan Menighedsfakultets akademiske aktiviteter ikke foregå på de danske universiteter? Det korte svar er, at Menighedsfakultetet udbyder en akademisk teologisk uddannelse på Folkekirkens grundlag: Bibelen og den lutherske bekendelse. Det kan universiteterne som sekulære institutioner af gode grunde ikke.

De britiske akkrediteringsmyndigheder har i flere tilfælde kritiseret University of Wales alvorligt for ikke at have varetaget tilsynet med sine uddannelser i Sydøstasien med fornøden omhu. Men akkrediteringsinstitutionens alvorligste kategori "mistillid" anvendes ikke i vurderingen af universitets evne til at sikre akademisk niveau. ForskerForums påstande om en "fupakkreditering" af Menighedsfakultetet og Dansk Bibel-Instituts uddannelser savner al faktisk grundlag.

*Jørn Henrik Olsen, Ph.d., fakultetsleder,
Menighedsfakultetet*

*Finn Aa. Rønne, Dr.theol., konst. rektor,
Dansk Bibel-Institut*

*Carsten Vang, lektor, studieleder,
Menighedsfakultetet*

SVAR:

FORSKERforum vil ikke optage genmæle. Pressenævnets regler siger, at genmæle kræver, at artikler har gengivet forkerte oplysninger, og det har FORSKERforums ikke. De engelske myndigheder har blokeret for akkreditering i tilfælde som Menighedsfakultetet, uanset Menighedsfakultetets bortforklaringer om Wales.

Det bemærkes, at Olsen m.fl. ikke forholder sig til de centrale spørgsmål (fx finansieringen eller om afvisningen af kvindelige præster (Birthe

Rønn Hornbechs ærinde)). Man hævder, at man "udbyder en akademisk teologisk uddannelse", hvor ordet "akademisk" foregøgl, at den er universitetslignende og pluralistisk. Det er den ikke – og derfor ønsker Menighedsfakultetet m.fl. da heller ikke, at den skal foregå på AU.

FORSKERforum betragter hermed denne sag som afsluttet.

Red.

Forskningsfrihed

Den danske Uni-Lov er udløst af stor styringslo

Hver gang den nye globale ranking over verdens bedste universiteter offentliggøres, sidder rektorer, dekaner og forskere og tænker: Hvad er det særlige ved f.eks. Harvard, Oxford og Cambridge, der gør, at de år efter år fuldstændig dominerer ranglisten?

FORSKNINGSBEGRÆNSNING

Akademiske traditioner vedrørende excellence og resurser spiller naturligvis en stor rolle. Harvard har f.eks. sine meget generøse alumnier, og Oxford har investeringselskabet *Oxford University Endowment Management Ltd.* Men ny forskning peger på, at andre, mindre indlysende faktorer bidrager væsentligt til disse universiteters fortsatte succes.

Reformer, som underminerer akademisk frihed, kan i stedet for at forbedre universiteternes konkurrenceevner og rankings, i virkeligheden meget vel kan føre til det modsatte

Terence Karran

Akademisk frihed er et usædvanligt begreb, der ofte fremmanes af forskere, der fejlfortolker eller misforstår, hvad det egentlig går ud på. David Rabban har f.eks. udtalt, at da han var ansat som jurist i universitetslærernes faglige organisation i USA, oplevede han, hvordan flere medicinske professorer hævdede, at universiteterne havde krænket deres akademiske frihed ved at lægge et loft på 100.000 USD på deres kliniske årsindkomst.

På lignende vis plejer universitetsledere ved dimissionsceremonier o.l. at docere højtideligt om det vigtige i, at universiteterne kan bevare

AARHUS UNIVERSITY

The distinctive yellow-brick functionalist buildings of Aarhus' main University Park campus are Danish architectural icons and have been overseen by the same architectural firm since 1928. More than 40,000 students are taught by about 6,000 academic staff in four main academic areas: arts, science and technology, health and business and social sciences.

giver bonus på ranglisterne

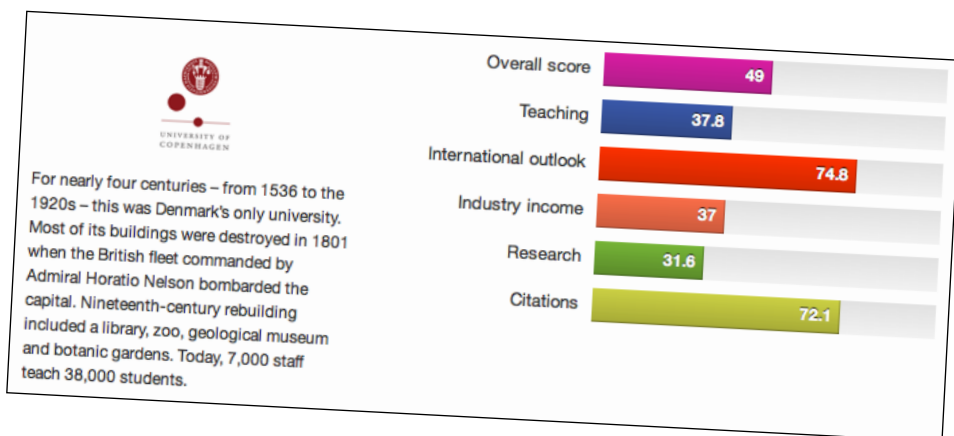
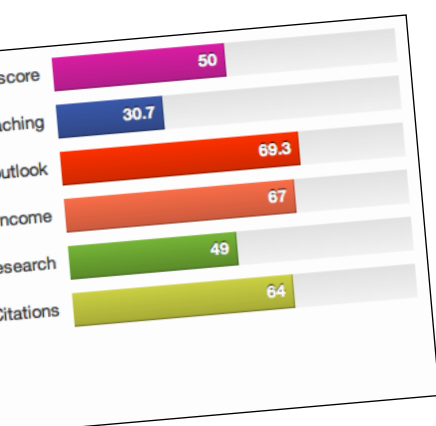
st, der begrænser forskningsfriheden og kreativiteten – i modsætning til USA's topuniversiteter, konstaterer Terence Karran

den akademiske frihed. Men desværre glemmer de alt for hurtigt, at begrebet indebærer, at de også skal forsvare deres medarbejdere, når friheden trues udefra.

Derudover findes der mange kommentatorer, der mener, at den slags begreb blot er en besynderlig anakronisme i det 21. århundredes moderne universitet, selv om de helt undlader at undre sig over, hvorfor sådanne "utidssvarende" principper fortsat lever i bedste velgående på nogle af verdens allerbedste universiteter.

Universiteter som Harvard, Oxford og Cambridge fortsætter med at dominere ranglisterne samtidig med, at de værner om den akademiske frihed. F.eks. står der i Oxfords strategiplan, at: "Den mest grundlæggende værdi, den som understøtter hele vores akademiske virke, er den akademiske frihed, defineret som friheden til at forske, undervise, ytre sig og publicere i henhold til videnskabens normer og standarder, uden indblanding eller sanktion, og uanset, hvor den videnskabelige søgen efter sandhed og indsigt måtte føre hen."

En del nationale regeringer har i de senere år indført reformer, der har sigtet på at forbedre deres universiteters positioner på den mest indflydelsesrige globale ranking, THE/Thompsons *World University Rankings*, og gøre dem bedre i stand til at konkurrere med institutioner som f.eks. Harvard og Cambridge på et globalt uddannelsesmarked. Disse reformer, som ofte fokuserer på behovet for at styre den akademiske proces og gøre universiteterne mere produktive, har i flere tilfælde medført begrænsninger af den akademiske frihed.

Politisk styringslyst udløste **den danske universitetslov fra 2003**, hvis hensigt angiveligt var at styrke universitetssektorens globale konkurrenceevne. Den gav institutledere bemyndigelse til at pålægge den enkelte forsker bestemte forskningsopgaver, ligesom den enkeltes forskningsinteresser skal holdes inden for universitetets strategiske rammer.

Et lignende eksempel er Finlands universitetslov fra 2009, som opfordrede til radikale forandringer i universiteternes styringsformer ved at fremme muligheden for deltagelse af private aktører i universitetsstyringen, ligesom den ændrede medarbejdernes ansættelsesformer.

Men resultaterne af min egen forskning med Julian Beckton i akademisk frihed i USA peger på, at den slags lovgivning ikke kommer til at give positivt udslag på rankings. Faktisk kan den gå hen og få den stik modsatte effekt.

Manglen på lovbeskyttelse af den akademiske frihed i USA førte til, at universitetslærernes faglige organisation AAUP i 1970 udsendte en principerklæring, **Statement of Principles on Academic Freedom and Tenure**, som er blevet en slags halvofficiel garant for den akademiske frihed derovre. Vi undersøgte, hvor meget universiteterne faktisk overholdt hovedprincipperne i erklæringen, idet vi udvalgte 100 af de største og mest forskningsaktive private og offentlige universiteter for at finde ud af, hvor meget beskyttelse den akademiske frihed nyder i praksis.

Blandt de 200 "bedste" universiteter på *World University Rankings* 2010-11, er de 72 fra USA, hvoraf halvdelen deltog i vores undersøgelse. Statistiske uddrag viste, at overholdelse af

hovedprincipperne i erklæringen (vedrørende undervisning, forskning, ytringsfrihed uden for murene, ansættelsesform og styring) blandt disse 36 "bedste" universiteter var væsentligt højere punkt for punkt end hos resten af de udvalgte institutioner.

Mindre end 3 pct. af institutionerne i top-200 overholdt ikke retningslinjerne i erklæringen. Det tilsvarende tal for universiteter uden for top-200 var 18 pct. Forskellen er mest markant, når man ser på ansættelsesform, som anses for at være en væsentlig garant for den akademiske frihed. Samtlige universiteter i top-200, som deltog i undersøgelsen, overholdt erklæringens retningslinjer vedrørende ansættelsesform, hvorimod 22% af de deltagende uden for top-200 så stort på dem.

Disse resultater tyder på, at reformer, som underminerer akademisk frihed, i stedet for at forbedre universiteternes konkurrenceevne og rankings, i virkeligheden meget vel kan føre til det modsatte. Harvard m.fl. bliver ved med at demonstrere, at akademisk frihed både er et kendetegn ved og en forudsætning for excellence i forskning og undervisning.

Terence Karran er seniorforsker ved *University of Lincoln, Centre for Educational Research and Development, UK*.

Kilde: *Times Higher Education*, 29-09-2011 i *Martin Aitkens* oversættelse.

Machiavellis Prins

Jo længere topledere sidder på posten, jo mere tyranniske bliver de, lyder erfaringen hos engelsk seniorforsker, der optræder anonymt.

I gennem tredive år som universitetsansat har jeg arbejdet for seks forskellige rektorer og dermed observeret deres adfærd på nært hold. I samtlige tilfælde begyndte det fornuftigt nok, men med en enkelt undtagelse viste det sig, at jo længere de blev ved magten, jo mærkeligere blev de i hovedet – og ind imellem blev de ligefrem farlige.

Lad os begynde med undtagelsen: En agtværdig rektor på et af landets *Russell Group*-universiteter (*sammenslutning af Storbritanniens tyve førende universiteter; red.*) var så fast besluttet på ikke at miste føling med sit arbejde som vidensformidler, at han – helt enestående i min erfaring – insisterede på at undervise et førsteårshold på bachelorstudiet. Tilfældigvis var der tale om et kursusforløb udbudt af det institut, hvoraf jeg selv var leder. Selv om der bestemt ikke var tale om en hemmelighed, vidste de fleste studerende på holdet ikke, at deres flinke lærer tilfældigvis også var universitetets rektor (faktisk tror jeg ikke, at størsteparten af de studerende aner, hvem deres rektor er, men det er jo en anden sag).

Han påtog sig den fulde undervisningsbyrde, stillede eksamensopgaver, rettede besvarelsener og deltog flittigt i alle de relevante udvalgsmøder. Det betød alt sammen, at han kunne udtale sig med autoritet om, hvordan universitetets systemer fungerede, hvilket gjorde livet særdeles interessant for adskillige kerneinstitutioner. Han var uden sammenligning den bedste rektor, jeg har oplevet.

Den konstante ærbødighed, isolationen fra omverdenen og den nærmest ubegrænsede magt er tilsammen med til at svække virkelighedsfølelsen hos de fleste, og efter en tid kan farlige, autokratiske tilbøjeligheder hurtigt stige til overfladen.

Anonym

Senere blev jeg ansat på et andet *Russell Group*-universitet på et tidspunkt, hvor rektor netop var blevet genansat til sin anden periode. Jeg fik at vide, at han havde været ganske fornuftig igennem sine første fem år på posten, men derefter tog excentricitets-indekset himmelflugt. Kort tid efter sin genansættelse blev der indkøbt en officiel universitetsbil med flag på køleren, og en chauffør blev ansat

til at køre rektor til og fra sin bopæl og forblive på standby hele dagen "i tilfælde af, at der måtte være brug for ham".

Så blev en e-mail sendt ud til samtlige ansatte, hvoraf det fremgik, at det nu var forbudt at anvende rektors navn, og at det alene var titlen *rektor*, som fremover måtte benyttes i alle sammenhænge. Vurderingen blandt medarbejderne var, at fornemmelsen af nærmest ubegrænset magt var steget manden til hovedet. Til sidst lykkedes det bestyrelsen at overtale ham til at lade sig pensionere, men det holdt hårdt, og den skade, han havde påført universitetets renommé, skulle vise sig at holde ved i adskillige år.

Den rektor, som jeg senest har arbejdet for, bekræfter min teori. Selv om han var en kirkens mand, manglede han enhver indfølelsesevne. F.eks. var han ude af stand til at se noget som helst galt i at nægte en af mine kolleger

tjenestefrihed for at køre sin kræftsyrge ægtefælle til og fra behandlinger på sygehuset.

Endnu engang blev den excentriske adfærd mere udtalt med årene ved magten. I dette tilfælde viste det sig først og fremmest ved, at *dissens* ganske enkelt ikke var tilladt. Rektor var ufejlbarlig. Den, der måtte mene anderledes – for ikke at tale om den, der ligefrem turde give udtryk for det – tog i sagens natur fejl og havde ikke længere nogen fremtid på universitetet. Enkelte gik frivilligt, andre strittede imod. I den tid, jeg selv var der, mistede vi flere kolleger – fra dekaner og nedefter til sekretærer – som en direkte følge af rektors vredesudbrud.

Universitetsbestyrelsens rolle, sådan som den ofte bliver udlagt, er bl.a. at være en kritisk partner, men det indebærer jo, at dens medlemmer også magter at være uafhæn-

gige i praksis. Da jeg kom til, omfattede bestyrelsen folk, der havde været der længe, før rektor kom til. De var en vis garant for mådehold. Men nu har denne rektor siddet så længe på posten, at han har haft en hånd med i udpegning af samtlige bestyrelsesmedlemmer, herunder formanden. Jeg fik forståelse for, hvor meget magt, det giver, da en af mine bekendte søgte om at komme i betragtning til optagelse i bestyrelsen.

Det er åbenbart sådan med den slags, at ens ansøgning i første ombæring udløser, at man bliver budt ind til "uformal samtale" med rektor, hvorefter ansøgeren får at vide, om "universitetet ønsker at modtage en fuld ansøgning". Ved hjælp af denne særlige forhåndssortering må det antages, at bestyrelsen efterhånden er blevet besat med folk, der ikke på nogen måde er tilbøjelige til at kritisere regimet.

Rektors ubehag ved dissens har medført, at beslutninger nu træffes af stadig færre personer. Først blev dekanerne ekskluderet fra senior-teamet, dernæst TAP-ledere – og til sidst kom turen til pro-rektorerne. Nu styres universitetet til daglig af et ledelsesorgan bestående af to personer. Der er ingen kontrol, ingen debat og ingen intern diskussion. Til gengæld er der masser af uro blandt medarbejderne.

Det har resulteret i, at diktater udstedes uden konsultation, og stemningen i universitetets senat er blevet nærmest feudal. Machiavellis Prins har fået sit eget liv.

Min konklusion er, at ingen rektor bør have mulighed for at sidde for længe på magten. I erhvervslivet holder aktieejere og kunder virksomhedens ledelse i kort snor. Den slags indskrænkninger er fraværende i universitetsverdenen. Den konstante ærbødighed, isolationen fra omverdenen og den nærmest ubegrænsede magt er tilsammen med til at svække virkelighedsfølelsen hos de fleste, og efter en tid kan farlige, autokratiske tilbøjeligheder hurtigt stige til overfladen.

Måske er bestyrelsens væsentligste funktion at være på vagt over for det og give et klart signal, når tiden er inde til, at den øverste leder forlader sin post.

Artiklens forfatter har indtil for nylig været ansat som seniorforsker ved et britisk universitet. Vedkommende arbejder nu i det private erhvervsliv.

De engelske læsers kommentarer til indlægget:

Name and Shame, den 13. oktober 2011

Var det *THE* eller forfatteren, der valgte at tage brodden af denne artikel ved at gøre den anonym? Hvorfor i alverden har man bragt den sådan?

Terrence Karran, den 15. oktober 2011

Ideen om, at en selvkritisk akademisk profession vurderer fagfællers arbejde, er jo selve grundlaget for forskningens *peer review*. Ligeledes var det indtil for nylig det koncept, der lå til grund for, at universitetsledelsen blev udpeget af og blandt universitetets medarbejdere. Her havde ledelsen forpligtelse til at fremlægge sine beslutninger med henblik på, at de kunne gøres til genstand for en tilsvarende vurderingsproces i universitetets senat.

Reform af de britiske universiteters styrelses-systemer har undermineret ideen om *peer review* som en gyldig kontrolinstans i forhold til ledelsesbeslutninger og har dermed skabt et system, der er kendetegnet ved mangel på tillid. Resultaterne har været forudsigelige. (Og som denne artikel viser, er der tillige fare for autokratisk, uansvarlig ledelse, som i sidste ende slet ikke kan fungere) ... På en sådan baggrund kan det ikke komme bag på nogen, at der er en vis enighed blandt fagfolk om, at universiteterne og deres medarbejdere er dårligt tjent med det nuværende ansættelsessystem for rektorer.

REDAKTIONENS kommentar

Visse kommentarer er blevet fjernet fra denne tråd, idet de ikke har været i overensstemmelse med bladets regler og retningslinjer. Vi henstiller til alle, at man holder sig til emnet og respektere andres holdninger.

Aphra Behn, den 16. oktober 2011

Det er vigtigt, at disse historier kommer frem. Vi kan selvfølgelig ikke udlevere navne – det her skal jo ikke være en heksejagt. Men der findes masser af mennesker som mig selv, der har givet udtryk for bekymringer via officielle kanaler i årevis UDEN AT DER ER SKET NOGET SOM HELST. Alligevel hænger jeg endnu ved med det yderste af neglene og kan bevidne, hvad det er, der foregår, og hvordan de, der sidder ved magten, nægter at høre på mig og skride til handling. Tak til den, der tog sig til tid at skrive denne artikel, og til *THE* for at have bragt den. Det er farlige tider, og vi skal have mod til at råbe op. Det er ingen løsning at tie.

Name and Shame, den 16. oktober 2011

Aphra, kan du ikke lige forklare, hvorfor det skulle være en heksejagt at nævne navne? Perkere som mig har til tider noget svært ved at forstå den noget mærkelige etik, der hersker blandt britiske akademikere. Men jeg sætter gerne en stor fadøl på højkant og vover den påstand, at ingen rektor kommer til at reagere på Karrans kommentar her.

Dr Howard Fredrics, den 18. oktober 2011

Debatten kører uden navne, så nu nævner jeg et navn: 'Machiavellis Prins' er en interessant artikel, der faktisk gør, at jeg nu bedre forstår, hvad der skete på Kingston University, hvor jeg sidst har undervist. Når en rektor som Peter Scott har siddet 13 år på posten, bliver vedkommende for gode venner med bestyrelsesmedlemmerne. Han har så stor magt, at han regerer hen over bestyrelsens angivelige uafhængighed.

Oversættelse fra THE d. 6.-13. oktober i Martin Aitkens oversættelse

Udgiveradresseret maskinel magasinpost id-nr.: 42026
Alt henvendelse: dm@dm.dk, telefon 3815 6676

Skulle AU sexe sit pressemateriale lidt op ved hjælp af fotomanipulation?

- lyder spørgsmålet til AUs nye 'brandingchef' efter at THE-ranking fortalte, at AU og KU mangler 'reputation'

THEs worldranking placerer de danske uni'er sig middelmådigt med AU som det bedste på en 125. plads. Og KU som nummer 135. Men hvis AU og KU fik gjort sig noget mere kendte blandt kolleger i udlandet, ville de snige sig ind i top-100, med en placering omkring det forholdsvis ukendte svenske uni' i Uppsala (nr. 87).

En nærlæsning af THE-rankingen viser nemlig, at de middelmådige danske placeringer især skyldes dårlige scorere på uddannelsesmålingen, men også på forskningsmål. Og da disse mål i THE-rankingen i høj grad er baseret på 'reputation' (kendthed og omdømme), peger det på, at AU og KU tilsyneladende er ukendte blandt kolleger i andre lande. De scorere ikke på kendthed / 'reputation' i rankingen.

Måske var det en ide med markedsføring via sexede damer, der kan skabe opmærksomhed og kendthed hos de engelske, amerikanske og kinesiske universitetslærere, der besvarer THEs spørgeskemaer?

Øjnene op for AUs kvaliteter

Meget belejligt har AU netop fået en 'brandingchef', Svend Aage Mogensen, tidligere kommunikationschef på AU-humaniora.

FORSKERforums opsøgende reporter går tæt

på brandingchefen: *hvordan vil han forbedre AUs image / reputation?*

"FORSKERforum får det til at se ud som om AU har som særligt mål at blive skudt op ad rangstigen ud fra de kriterier, som gælder netop i år. Målet er at få et langtidsholdbart, godt omdømme, og her er det fx meningsfuldt at indgå samarbejdsaftaler om forskning og uddannelse, og derigennem øge kendskabet til AU. Større international mobilitet er jo også et middel til at omverdenen får øjnene op for AUs kvaliteter. Bundlinjen kommer kun gennem dygtigt hårdt fagligt arbejde igennem længere tid", svarer brandingchefen.

Men hvorfor har flere ukendte, svenske universiteter bedre image og 'brand' end de to førende danske universiteter?

"Ukendte er de vel ikke – men det er et godt spørgsmål. Vi ved jo ikke, hvem THE-undersøgelsen har spurgt, fx om der er en overrepræsentation af forskere med svenske kontakter? Vi ved heller ikke hvilke læringsidealer, der ligger bag, fx om det er amerikanske eller kinesiske?"

Kun hårdt arbejde giver bedre image

Men hvis vejen frem er hårdt arbejde blandt forskerne og underviserne: hvad skal man så

med en 'brandingchef'?

"AU har et internationalt center, der understøtter opgaven. Jeg har en koordinationsopgave. AU har fået en ny struktur med udgangspunkt i dyb faglighed og med interdisciplinaritet som særkende. Jeg skal brande betydningen af det, eksternt som internt. Branding er et middel til at nå et fælles mål", svarer han.. "En anden måde at skabe fællesforståelse på er visuel identitet. Der skal være tydeligt navn på afsendere. De nuværende 150-200 forskellige logoer for institutter skal reduceres. Det er fagligheden og ikke institutter, som skal bære brand'et. Derfor skal forskerne i offentligheden ikke præsentere sig igennem deres institut, hovedområde eller geografiske lokalitet. De skal præsentere sig som en del af AU, fx "HH, lektor i fysik, Aarhus Universitet".

Det lyder som management-nysprog: nye logoer og varm luft - en brandingchef må vel have nogle særlige tricks?

"Nej, der er ingen smarte genveje her. Du får jo ikke et positivt image hos udenlandske forskere bare ved at sætte plakater op på hans universitet. Kun dygtigt og hårdt fagligt arbejde giver bedre image".